

ТЕХНІЧНИЙ РЕГЛАМЕНТ УКРАЇНИ

ТР _____ . UA

ТЕХНІЧНИЙ РЕГЛАМЕНТ ЗЕРНОВОГО СКЛАДУ

ТЕХНИЧЕСКИЙ РЕГЛАМЕНТ ЗЕРНОВОГО СКЛАДА

TECHNICAL REGULATIONS OF THE GRAIN STORAG

Державний Герб України
ЗАТВЕРДЖЕНО
Постановою Кабінету Міністрів
України № _____
від _____ 201__ р

ТЕХНІЧНИЙ РЕГЛАМЕНТ УКРАЇНИ

ТР _____

ТЕХНІЧНИЙ РЕГЛАМЕНТ ЗЕРНОВОГО СКЛАДУ

Видання офіційне

Дата введення в дію _____
рік, місяць, число

Київ 201__ р.
Зміст

	Вступ.....	с. 3
1	Загальні положення	3
	1.1 Сфера дії та порядок застосування Регламенту	3
	1.2 Терміни та визначення	4
	1.3 Позначки та скорочення	7
	1.4 Нормативні посилання	8
2	Вимоги до зернового складу	10
	2.1 Загальні вимоги	10
	2.2 Вимоги до послуг зернового складу	12
	2.3 Вимоги до території зернового складу	14
	2.4 Вимоги до інженерних споруд, внутрішніх та зовнішніх мереж	16
	2.5 Вимоги до об'єктів виробничого призначення	19
	2.6 Вимоги до об'єктів допоміжного призначення	31
	2.7 Вимоги до технології обробки та зберігання зерна	37
	2.8. Вимоги до виробничо-технологічного контролю	44
	2.9 Вимоги до стану зберігання зерна	47
	2.10 Вимоги до обліку зерна	49
	2.11 Вимоги до складських документів на зерно	54
	2.12 Вимоги до безпеки праці, пожежо-, вибухобезпеки, виробничої санітарії...	60
	2.13 Вимоги до наявності документації зернового складу	61
3	Процедура оцінки відповідності вимогам технічного регламенту	63
4	Вимоги до персоналу	63
5	Вимоги міжнародних та національних стандартів	64
6	Державний контроль та нагляд за дотриманням вимог технічного регламенту ..	64
7	Прикінцеві положення	65
	Додатки	66
	Додаток 1 Бібліографія	66
	Додаток 2. Перелік форм, які використовуються зерновим складом для обліку послуг із приймання, доробки, зберігання та відпуску (відвантаження) зерна....	73
	Додаток 3. Механізми для розвантаження, переміщення і завантаження зерна...	74
	Додаток 4. Обладнання для аспірації	78
	Додаток 5. Технологічне обладнання для очищення зернових культур.....	82
	Додаток 6. Технологічне обладнання для сушіння зерна	84
	Додаток 7. Технологічне обладнання для вентилявання зерна	85
	Додаток 8. Обладнання виробничо-технологічної лабораторії	85
	Додаток 9. Металозбірні ємності для зберігання зерна	87
	Додаток 10. Перелік токсичного і шкідливого насіння	88

ВСТУП

Запровадження системи технічного регулювання сприяє усуненню технічних бар'єрів у міжнародній торгівлі на шляху вступу України до СОТ, спрощенню доступу на ринки при взаємному обміні продукцією, технологіями і послугами, а також підвищенню ефективності економіки України.

Нормативно-правовий документ «Технічний регламент зернового складу» (далі - Регламент) базується на чинному законодавстві із урахуванням складеної

організаційно-технічної практики функціонування вітчизняних та зарубіжних підприємств системи хлібопродуктів, міжнародного досвіду запровадження технічного регулювання зернового обігу.

Регламент розроблено на виконання статті 11 Закону України "Про зерно та ринок зерна в Україні" [1, дод.1], з урахуванням вимог Закону України «Про стандарти, технічні регламенти та процедури відповідності» та постанови КМУ від 11.04.2003 N 510 [2, дод.1] та наказу Міністерства аграрної політики та продовольства України № 555 від 21 жовтня 2011 року.

1 Загальні положення

Цей Регламент визначає правові та організаційно-технічні засади взаємовідносин суб'єктів господарської діяльності зі зберігання та реалізації зерна, а також основоположні принципи державної політики у сфері технічного регулювання та процедури оцінки відповідності організаційно-технічного стану зернового складу з послуг енергоефективного й екологічно-чистого зберігання зерна.

Зерновий склад надає послуги з обробки та зберігання зерна на підставі укладеного із Власником зерна договору про зберігання зерна та видає Власнику зерна відповідні складські документи на прийняте на зберігання зерно. Зерновий склад зобов'язаний уживати ефективні заходи для забезпечення схоронності та якості переданого на зберігання зерна.

Концепція Регламенту – впорядкування діяльності зернового складу із зберігання зерна та його взаємовідносин з суб'єктами господарювання, контролюючими органами держави і місцевих органів влади на енергоефективних й екологічно-чистих засадах його функціонування.

1.1 Сфера дії та порядок застосування Регламенту

Регламент містить обов'язкові для виконання вимоги до зернового складу, що надає послуги із післязбиральної обробки, формування партій однорідного зерна, зберігання зерна та продуктів його переробки власникам зернових, зернобобових, олійних культур та насіння (далі - послуги). Регламент є одним з основних документів для організації державного регулювання ринку зерна в Україні, зокрема сертифікації послуг зернових складів із зберігання зерна та продуктів його переробки, і поширюється на юридичні особи, що мають на праві власності зерносклади або управління ними, на власників зерна, органи сертифікації послуг зернових складів, на інші суб'єкти підприємницької діяльності, що діють на ринку зерна. Для надання послуг із зберігання зерна та продуктів його переробки зерновий склад має право, окрім типових (серійних) зерноскладів, будівель, обладнання, технологій та приладів, використовувати й інші, але тільки такі, що відповідають установленим вимогам до зберігання. Контроль за виконанням положень Регламенту покладається на Державну інспекцію з контролю якості сільськогосподарської продукції та моніторингу її ринку.

1.2 Терміни та визначення

Терміни та їх визначення, що застосовуються у цьому Регламенті:

Технічний регламент зернового складу – нормативно-правовий акт, прийнятий Кабінетом Міністрів України «Про забезпечення сертифікації зернових складів на відповідність послуг із зберіганням зерна та продуктів його переробки...» [2, дод.1];

Зерно – плоди зернових культур і гречки, насінини зернобобових, які використовуються для харчових, кормових і технічних цілей.

Заготівельне зерно – зерно, яке заготовляється для переробки.

Постачальне зерно – зерно, призначене для продовольчих, кормових і технічних потреб після певної обробки.

Клас зерна – комплексний показник якості зерна, який характеризує його харчові і технологічні властивості.

Тип зерна – класифікаційна характеристика зерна за стійкими природними ознаками, пов'язаними з його технологічними, харчовими і товарними якостями.

Стан зерна – класифікація зерна за вологістю, засміченістю та натурою (для рису також - за наявністю пожовтілих зерен, для гречки за крупністю зерен).

Партія зерна – певна кількість однорідного за якістю зерна однієї культури, оформлена одним документом якості.

Вантажна партія (за FOSTA/ISO) – кількість насіння олійних культур або зерна, відправленого або отриманого одноразово, що відноситься до конкретного контракту або документу на вантаж. Може складатися із одного, кількох лотів або частини лота.

Точкова проба – кількість зерна, відібраного із одного місця за один прийом для складання об'єднаної проби;

Об'єднана (з'єднана) проба – сукупність всіх точкових проб, відібраних із партії зерна;

Середня проба – частина об'єднаної проби, що виділяється для визначення якості партії зерна. Для невеликих партій зерна об'єднана проба може бути одночасно і середньою пробою;

Наважка – частина середньої проби, яка виділена для визначення окремих показників якості зерна;

Лотова проба (за FOSTA/ISO) – представницька проба, отримана поділом об'єднаної проби, що складається із точкових проб відібраних із окремого лота.

Композиційна проба (за FOSTA/ISO) – представницька проба, отримана поділом об'єднаної проби, що складається із лотових проб і характеризує якість всього вантажу.

Оперативна доба – відрізок часу з визначеного проміжку часу 24 години, протягом яких формують середньодобову пробу.

Лот (за FOSTA/ISO) – певна вага зерна вагою не більшої 500 тон, однорідного за показниками якості за якими можна оцінити якість зерна всього лота;

Фізична вага зерна - фактична маса зерна, що визначена зважуванням зерна за його показниками якості.

Залікова вага зерна - фізична вага зерна (крім кукурудзи в качанах), зменшена на розрахункову величину маси відхилень від базисних, контрактних або договірних кондицій по вмісту вологи, смітної та зернової домішок у зерні.

Якість зерна та продуктів його переробки - сукупність споживчих властивостей зерна та продуктів його переробки, що відповідають установленим вимогам нормативних документів.

Базисні кондиції для приймання зерна на зберігання - показники якості зерна (вологість, вміст смітної і зернової домішок, зараженість шкідниками хлібних запасів, пошкодженість та ін.), визначені відповідно до діючої нормативної документації та встановлені в контрактних або договірних відносинах.

Обмежувальні кондиції - обумовлені договором показники якості зерна, що дають змогу його тимчасово зберігати, а після відповідної обробки - забезпечити його тривале зберігання.

Натура (за FOSTA/ISO) (насипна щільність) – вага гектолітра зерна або насіння;

Засміченість зерна – вміст домішок органічного й неорганічного походження, що підлягають видаленню із зерна при його використанні за цільовим призначенням.

Вологість зерна – вміст вільної і частково зв'язаної води, яка визначається висушуванням зерна стандартними методами.

Обробка (доробка) зерна – сукупність технологічних операцій, за необхідності, з очищення, сушіння, знезараження, освіження, охолодження зерна, тощо до вимог базисних і обмежувальних кондицій та/або з задоволення технологічних вимог тривалого зберігання зерна в складських ємностях без погіршення його якості;

Домішки зерна – домішки органічного і неорганічного походження, які поділяються на зернову та сміттєву і впливають на якість зерна

Зернові домішки – домішки зернового походження основної культури та інших зернових культур або насіння, не віднесених згідно з нормативними документами до зерна основної культури.

Сміттєві домішки – домішки органічного й неорганічного походження, що погіршують якість зерна і обмежують термін його безпечного зберігання та підлягають видаленню із зерна при його зберіганні та використанні за цільовим призначенням.

Ушкоджене зерно – зерно зі зміненним кольором оболонки та ендосперму внаслідок самозігрівання, сушіння і ураження хворобами

Бите зерно – зерно з частково відкритим ендоспермом або з втраченим зародком в результаті механічної дії.

Невиповнене зерно – зерна, пошкоджені морозом і недозрілі (зелені), а також дрібні та щуплі, що після видалення зернової і сміттєвої домішок за просіювання проходять крізь сито.

Проросле зерно – зерно, в якого корінець або росток вийшов за межі оболонки;

Давлене зерно – зерно деформоване, сплюснене в результаті механічної дії.

Щупле зерно – зерно ненаповнене, зморщене, легковаге, деформоване внаслідок несприятливих умов розвитку і визрівання.

Зерно пошкоджене сушінням – зерно із зміненним кольором оболонки та здоровим ендоспермом, колір якого не зазнав змін внаслідок сушіння.

Шкідлива домішка – домішки рослинного походження, що в певних кількостях шкідливі та небезпечні для здоров'я людини й тварин, змінюють органолептичні показники зерна, впливають на вибір технологічних процесів його переробки: сажка, ріжки, шкідливе та токсичне насіння згідно з Додатком 10.

Натура – маса одного літра зерна або насіння.

Обробка зерна - сукупність технологічних операцій, спрямованих на поліпшення якості зерна відповідно до вимог договору складського зберігання зерна, контракту, державних стандартів для забезпечення заданого терміну зберігання зерна без погіршення його якості.

Очищення зерна - видалення із нього смітної та зернової домішок.

Первинне очищення зерна - очищення свіжозібраного зерна від домішок, що можуть погіршувати його якість при зберіганні та здійснюють перед його сушінням.

Пробне очищення зерна – очищення зерна від домішок за технологією зернового складу в присутності представників зацікавлених в цьому сторін, яка визначає раціональні режими та параметри технологічного обладнання для ефективного очищення зерна.

Зберігання зерна - комплекс заходів, які включають приймання, обробку, зберігання та відвантаження зерна.

Зерновий склад - юридична особа, що має на праві власності або володіння зерносховище(а) і сертифікат відповідності послуг із зберігання зерна.

Поклажодавець - власник зернової культури, який оформив договір складського зберігання зерна із зерновим складом та передав йому зерно на зберігання.

Власник зерна - фізична або юридична особа незалежно від форми власності й підпорядкування, якій належить зерно на праві володіння, або уповноважених ними органів у разі переходу до них права власності на зерно чи насіння.

Зерносховище - спеціально обладнана засобами механізації та контролю за станом зберігання зерна ємність (приміщення, будівля, споруда, тощо).

Вспоміжні ємності тимчасового зберігання зерна – інші ємності одноразового або кількаразового використання не обладнані стаціонарними засобами переміщення зерна.

Продукти переробки зерна - борошно, крупа, комбікорм, побічні продукти переробки зерна.

Ліцензія (спеціальний дозвіл) – документ державного зразка, який засвідчує право суб'єкту підприємницької діяльності надавати послуги зі зберігання зерна;

Ринок зерна - система товарно-грошових відносин, що виникають між суб'єктами господарювання у процесі виробництва, обробки, зберігання, торгівлі та переробки зерна на засадах вільної конкуренції, вільного вибору напрямів реалізації зерна та визначення цін на нього, а також при здійсненні державного контролю за якістю та зберіганням зерна.

Обіг складських документів на зерно - регламентоване використання складських документів на зерно, що включає процедури одержання бланків, їх заповнення, реєстрації, видачі, передачі іншим особам, пред'явлення зерновому складу для витребування зерна, їх погашення та архівного зберігання.

Реєстр складських документів на зерно (заставне зерно) та зерна (заставного зерна) прийнятого на зберігання - система обліку інформації про видані зерновим складом складські документи на зерно та про зерно (заставне зерно), прийняте зерновим складом на зберігання у визначеному обсязі й визначеного строку.

Сертифікат відповідності послуг зернового складу - документ, який підтверджує, що послуги із зберігання зерна та продуктів його переробки відповідають правилам і технічним умовам безпечного зберігання зерна без погіршення їх якості.

Складський документ на зерно - товаророзпорядчий документ, що видається зерновим складом власнику зерна як підтвердження факту прийняття зерна на зберігання та посвідчення наявності зерна й зобов'язання зернового складу повернути зерно володільцеві такого документа.

Екологічна безпека – стан довкілля, за якого сукупність природних причин і наслідків людської діяльності (виробничої, зокрема дій щодо попередження наслідків природних і антропогенних катастроф і надзвичайних ситуацій) унеможливорює або мінімізує безпосередні і подальші де градаційні зміни екосистем у довкіллі та негативні впливи на стан здоров'я населення.

Викид речовин – надходження речовин в атмосферу від джерел забруднення.

Гранично допустимий викид – викид забруднюючих речовин в атмосферу при якому забезпечується підтримання гігієнічних нормативів в повітрі населених пунктів при найбільш несприятливих умовах, кг/добу.

Концентрація забруднюючих речовин – кількість забруднюючих речовин в певному об'ємі або ваговій одиниці в газах, що надходить в атмосферне повітря, мг/куб.м.

Стаціонарне джерело забруднення атмосфери – підприємство, цех, агрегат, установка або інший нерухомий об'єкт, що зберігає свої просторові координати продовж певного часу і здійснює викиди забруднюючих речовин в атмосферу.

1.3 Позначки та скорочення

ВТЛ – виробничо-технологічна лабораторія;

УПВЗ – установки примусового вентилявання зерна;

кмп – комплект;

Дж – Джоуль;

кДж/т·1 % - кілоджоуль на одну тону один відсоток;

кг у.п./т·1 % - кілограм умовного палива на одну тону один відсоток;

кДж – кілоджоуль;

кВт*год/т - кіловат-годин на тонну;

лк – люкс;

Па – Паскаль;

ДА – державні акти;

СОТ – світова організація торгівлі;

ДСТУ – державний стандарт України;
ДБН – державні будівельні норми;
ДНАОП – державні нормативні акти з охорони праці;
СанПиН – санітарні правила та норми;
СНиП – будівельні норми та правила;
ГДВ – граничнодопустимі викиди;
ГДК – граничнодопустима концентрація викидів

1.4 Нормативні посилання

У тексті Регламенту при описі суб'єктів ринку зерна й основних кваліфікаційних вимог до зернового складу з надання послуг із зберігання зерна та продуктів його переробки містяться посилання на діючі вітчизняні та зарубіжні нормативно-правові та нормативно-технічні акти (дод.1), а також неповний перелік наведених нижче нормативних документів. Для зручності користування нормативно-правовими та нормативно-технічними актами їх повна назва та реквізити наведені в додатку 1 до Регламенту. У додатку 2 до цього Регламенту наведено перелік форм, які використовуються зерновими складами для обліку послуг з приймання, обробки, зберігання та відпуску (відвантаження) зерна.

Нормативні документи:

ДСТУ 2422-94 Зерно заготівельне і постачальне. Терміни та визначення

ДСТУ 3355-96 Продукція сільськогосподарська рослинна. Методи відбору проб у процесі карантинного огляду та експертизи

ДСТУ 4117:2007 Зерно і продукти його переробки. Визначення показників якості методом інфрачервоної спектроскопії

ДСТУ 4233:2003 (ISO7971-1:1986, MOD) Зернові культури. Визначення об'ємної щільності, так званої «маси на гектолітр». (Контрольний метод)

ДСТУ 4234:2003 (ISO7971-2:1995, MOD) Зернові культури. Визначення об'ємної щільності, так званої «маси на гектолітр». Частина 2. Робочий метод

ДСТУ ISO 6639-1:2007 Зернові і бобові. Виявлення прихованого заселення комахами. Частина 1. Основні положення (ISO 6639-1:1986, IDT)

ДСТУ ISO 6639-2:2007 Зернові і бобові. Виявлення прихованого заселення комахами. Частина 2. Відбирання проб (ISO 6639-2:1986, IDT)

ДСТУ ISO 6639-3:2007 Зернові і бобові. Виявлення прихованого заселення комахами. Частина 3. Контрольний метод (ISO 6639-3:1986, IDT)

ДСТУ ISO 6639-4 Зернові і бобові. Виявлення прихованого заселення комахами. Частина 4. Прискорені методи (ISO 6639-4:1986, IDT) ¹⁾

ДСТУ EN 12955-2001 Продукти харчові. Визначення афлатоксину — В₁ та суми афлатоксинів В₁, В₂, G₁ та G₂ у зернових культурах, фруктах з твердою шкіркою та похідних від них продуктах. Метод високоефективної рідинної хроматографії за допомогою постколонкової дериватизації та очищення на імунній колонці

ДСТУ ISO 13690:2003 (ISO13690:1999, IDT) Зернові, бобові та продукти їхнього помелу. Відбирання проб

ДСТУ EN ISO 15141-1-2001 Продукти харчові. Визначення охратоксину А у зерні та продуктах із зернових культур. Частина 1. Метод вискоєфективної рідинної хроматографії з очищенням силікагелем

ДСТУ EN ISO 15141-2-2001 Продукти харчові. Визначення охратоксину А у зерні та продуктах із зернових культур. Частина 2. Метод вискоєфективної рідинної хроматографії з очищенням бікарбонатом

ДСТУ ISO 21415-1 Пшениця та пшеничне борошно. Вміст клейковини. Частина 1. Визначення вмісту клейковини ручним методом

ДСТУ ISO 21415-2 Пшениця та пшеничне борошно. Вміст клейковини. Частина 2. Визначення вмісту клейковини механічним методом

ГОСТ 12.1.005-88 ССБТ. Общие санитарно-гигиенические требования к воздуху рабочей зоны (ССБТ. Загальні санітарно – гігієнічні вимоги до повітря робочої зони)

ГОСТ 17.2.3.02-78 Охрана природы. Атмосфера. Правила установления допустимых выбросов вредных веществ промышленными предприятиями (Охорона природи. Атмосфера. Правила встановлення допустимих викидів шкідливих речовин промисловими підприємствами)

ГОСТ 10840-64 Зерно. Методы определения натуре (Зерно. Методи визначення натуре)

ГОСТ 10846-91 Зерно и продукты его переработки. Метод определения белка (Зерно і продукти його переробляння. Метод визначання білка)

ГОСТ 10967-90 Зерно. Методы определения запаха и цвета (Зерно. Методи визначання запаху і кольору)

ГОСТ 10987-76 Зерно. Методы определения стекловидности (Зерно. Методи визначання скловидності)

ГОСТ 13586.1-68 Зерно. Методы определения количества и качества клейковины в пшенице (Зерно. Методи визначення кількості і якості клейковини в пшениці)

ГОСТ 13586.3-83 Зерно. Правила приемки и методы отбора проб (Зерно. Правила приймання і методи відбирання проб)

ГОСТ 13586.4-83 Зерно. Методы определения зараженности и поврежденности вредителями (Зерно. Методи визначання зараженості і пошкодженості шкідниками)

ГОСТ 13586.5-93 Зерно. Метод определения влажности (Зерно. Метод визначання вологості)

ГОСТ 24104-88 Весы лабораторные общего назначения и образцовые. Общие технические условия (Ваги лабораторні загальної призначеності і зразкові. Загальні технічні умови)

ГОСТ 25706-83 Лупы. Типы, основные параметры. Общие технические требования (Лупи. Типи, основні параметри. Загальні технічні вимоги)

ГОСТ 26927-86 Сырье и продукты пищевые. Методы определения ртути (Сировина і продукти харчові. Методи визначання ртуті)

ГОСТ 26929-94 Сырье и продукты пищевые. Подготовка проб. Минерализация для определения содержания токсичных элементов. (Сировина і

продукти харчові. Готування проб. Мінералізація для визначання вмісту токсичних елементів)

ГОСТ 26930-86 Сырье и продукты пищевые. Метод определения мышьяка (Сировина і продукти харчові. Методи визначання арсену)

ГОСТ 26931-86 Сырье и продукты пищевые. Методы определения меди (Сировина і продукти харчові. Методи визначання міді)

ГОСТ 26932-86 Сырье и продукты пищевые. Методы определения свинца (Сировина і продукти харчові. Методи визначання свинцю)

ГОСТ 26933-86 Сырье и продукты пищевые. Методы определения кадмия (Сировина і продукти харчові. Методи визначання кадмію)

ГОСТ 26934-86 Сырье и продукты пищевые. Методы определения цинка (Сировина і продукти харчові. Методи визначання цинку)

ГОСТ 27676-88 Зерно и продукты его переработки. Метод определения числа падения (Сировина і продукти харчові. Метод визначання числа падіння)

ГОСТ 29143-91 (ИСО 712-85) Зерно и зернопродукты. Определение влажности (рабочий контрольный метод) (Зерно і зернопродукти. Визначання вологості (робочий контрольний метод))

ГОСТ 29144-91 (ИСО 711-85) Зерно и зернопродукты. Определение влажности (базовый контрольный метод) (Зерно і зернопродукти. Визначення вологості (базовий контрольний метод))

ГОСТ 30483-97 Зерно. Методы определения общего и фракционного содержания сорной и зерновой примесей; содержания мелких зерен и крупности; содержания зерен пшеницы, поврежденных клопом-черепашкой; содержания металломагнитной примеси. (Зерно. Методи визначення загального і фракційного вмісту смітної і зернової домішок; вміст дрібних зерен і крупності; вміст зерен пшениці, пошкоджених клопом-черепашкою; вміст металомагнітної домішки)

ГОСТ 30498-97 (ИСО 3093-82) Зерновые культуры. Определение числа падения (Культури зернові. Визначання числа падання).

ГОСТ 30538–97 Продукты пищевые. Методика определения токсичных элементов атомно–эмиссионным методом (Продукти харчові. Методика визначення токсичних елементів атомно-емісійним методом)

2 Вимоги до зернового складу

2.1 Загальні вимоги

При проектуванні, будівництві, реконструкції та технічному переоснащенні зернового складу повинні бути використані інноваційні технології, що забезпечують зменшення дії шкідливих факторів, які виникають при наданні послуг зернового складу, зменшення енерговитрат з технології обробки та зберігання зерна, підвищення рівня гарантованого зберігання зерна без погіршення його якості.

При наданні послуг з обробки та зберігання зерна необхідно забезпечити безперебійну роботу технологічного і допоміжного обладнання з дотриманням вимог безпеки праці, виробничої санітарії, охорони довкілля та пожежовибухобезпеки із якомога меншими енерговитратами.

Безпека виробничих процесів має задовольняти вимогам зазначеним у ДА [4 – 10, 19, 31, 32, 34 – 38].

Надавачі послуг з обробки та зберігання зерна повинні неперервно удосконалювати технологічні процеси, зменшуючи їх питомі показники енерго-матеріалоемності, знижуючи дію шкідливих факторів виробництва, покращуючи якість та збільшуючи асортимент наданих послуг зернового складу.

При використанні прогресивних техніко-технологічних розробок повинні дотримуватися вимоги Законів України "Про авторське право і суміжні права" [11] та "Про охорону прав на винаходи і корисні моделі" [13].

Перед початком своєї діяльності зерновий склад зобов'язаний:

а) оприлюднити та надати споживачам достовірну інформацію про послуги із зберігання зерна, які він надає (ст. 18 Закону України "Про захист прав споживачів" (1023-12)), Інформація повинна надаватися до замовлення послуг і містити таке:

- найменування, належність та режим роботи зернового складу;
- номер та серію сертифіката на відповідність послуг, виданого зерновому складу;
- дані про складські потужності;
- перелік зернових культур, що приймаються на зберігання;
- перелік послуг зернового складу, умови і способи зберігання зерна;
- чинні нормативні документи щодо зберігання зерна;
- дані про розцінки (тарифи) на послуги зернового складу;
- порядок розрахунків за послуги;
- перелік страхових компаній, що надають послуги зі страхування зерна;

б) контролювати кількісний та якісний стан зберігання зерна, не допускати погіршення його якості та кількості, при необхідності здійснювати обробку зерна із використанням прогресивних технологій, що забезпечують мінімальні витрати післязбиральної обробки і зберігання зерна із дотриманням граничного рівня забруднення довкілля та робочих місць зернового складу;

в) здійснити обробку зерна до норм якості, що відповідають умовам договору його складського зберігання, контрактам, державним стандартам та іншим чинним нормативним документам;

г) своєчасно виконувати умови договорів із Поклажодавцями;

г) своєчасно звітуватися про обіг складських документів на зерно відповідно до Положення про обіг складських документів на зерно [3];

д) щомісячно декларувати зерно, що зберігається відповідно до встановленого порядку [1, 27];

е) забезпечити безпеку праці, виробничу санітарію, охорону природного довкілля, пожежовибухобезпеку;

є) забезпечити охорону підприємства.

Перелік основної дозвільної та нормативно-технічної документації:

Зерновий склад повинен мати:

а) документи встановленого зразка про державну реєстрацію суб'єкта підприємницької діяльності;

б) сертифікат відповідності послуг із зберігання зерна та продуктів його переробки;

в) зерносховище(а), транспортно-технологічне обладнання та персонал відповідної кваліфікації для надання послуг із зберігання зерна;

г) проектну, технічну і нормативну документацію для об'єктів виробничого призначення на технологію, обладнання, прилади, зернову продукцію, методи визначення її якості, щодо забезпечення безпеки праці, пожежовибухобезпеки та для окремих об'єктів (п. 2.5.2 Регламенту) допоміжного призначення;

г) бланки складських документів на зерно;

д) атестат акредитації виробничо-технологічної лабораторії, виданий органами центрального органу виконавчої влади, уповноваженими відповідно до законодавства;

ж) лабораторне устаткування, засоби вимірювання та контролю параметрів зерна та повітря;

з) технічний регламент зернового складу;

м) генеральний план підприємства, будівельні паспорти на виробничі будівлі та споруди з обмірними кресленнями та відповідними відмітками під час їх експлуатації;

н) матеріали ідентифікації потенційно-небезпечних об'єктів та довідку про їх реєстрацію;

и) паспорт на відходи..

2.1.3 Майно зернового складу не має перебувати в податковій заставі, а зерновий склад не повинен перебувати в процедурі банкрутства.

2.2 Вимоги до послуг зернового складу

Зерновий склад є зерносховищем загального користування і зобов'язаний приймати на зберігання зерно від будь-якої особи (ст. 25 Закону [1]).

Зберігання зерна - це комплекс заходів, що включають приймання, обробку (доробку), зберігання та відвантаження зерна (ст. 1 Закону [1]).

Зерновий склад не має права відмовити в укладенні договору складського зберігання зерна за наявності в нього можливості зберігати зернову культуру(и) (ст. 940 Цивільного кодексу України (435-15)).

Зерновий склад звільняється від обов'язків прийняти зерно на зберігання, якщо у зв'язку з обставинами, які мають істотне значення, він не може забезпечити схоронності зерна (ст. 940 Цивільного кодексу України (435-15)). Такими обставинами можуть бути:

а) відсутність у зернового складу технічних можливостей зберігати зерно;

б) якість зерна, що завозиться, не відповідає вимогам нормативних документів та/або може становити загрозу якості інших культур, що зберігаються на складі.

Зерновий склад зобов'язаний зберігати зерно впродовж строку, вказаному у складському документі (ст. 27 Закону [1]).

Якщо строк зберігання зерна договором складського зберігання зерна не встановлений і не може бути визначений виходячи з його умов, зерновий склад

зобов'язаний зберігати зерно до подання Поклажодавцем вимоги про його повернення (ст. 27 Закону [1]).

Зерновий склад, що зобов'язався взяти зерно на зберігання у передбачений договором складського зберігання зерна строк, не має права вимагати передання йому цього зерна на зберігання (ст. 29 Закону [1]).

Зерновий склад зобов'язаний вжити всіх заходів, установлених договором складського зберігання зерна, законом, іншими актами цивільного законодавства та цим Регламентом для забезпечення схоронності зерна, переданого зерновому складу на зберігання (ст. 24 Закону [1]).

Зерновий склад зобов'язаний повернути власнику зерна або особі, зазначеній власником як одержувач, зерно в стані та на умовах, передбачених договором складського зберігання та законодавством України (ст. 32 Закону [1]).

Зерновий склад зобов'язаний з дотриманням процедури, зазначеної у договорі складського зберігання зерна, на першу вимогу володільця складського документа повернути йому зерно, навіть якщо передбачений договором складського зберігання строк зберігання зерна ще не закінчився (ст. 35 Закону [1]).

Якщо власник зерна у визначений у договорі зберігання та у складському документі термін не забрав зерно або не продовжив договір зберігання (з випискою нового складського документа), зерновий склад має право продати його на конкурентних засадах. Кошти, одержані від продажу зерна, передаються власнику зерна за вирахуванням сум, належних зерновому складу, у тому числі його витрат щодо продажу зерна (ст. 31 Закону [1]).

Зерновий склад не має права без згоди власника зерна користуватися зерном, переданим йому на зберігання, а також передавати зерно в користування іншій особі (ст. 26 Закону [1]).

За не підтверджену актом-розрахунком нестачу чи пошкодження зерна, прийнятого на зберігання, зерновий склад несе відповідальність на підставах, передбачених законодавством (ст. 33 Закону [1]).

Збитки, завдані Поклажодавцеві не підтвердженою актом-розрахунком нестачею чи пошкодженням зерна, відшкодовуються зерновим складом: за нестачу зерна - у розмірі вартості зерна, якого не вистачає; за пошкодження зерна - у розмірі суми, на яку знизилася його вартість (ст. 34 Закону [1]).

У разі, коли внаслідок неналежного зберігання чи обробки зерна його якість погіршилася настільки, що воно не може бути використано за первісним призначенням, Поклажодавець має право відмовитися від нього і зажадати від зернового складу відшкодування вартості цього зерна (ст. 34 Закону [1]).

На вимогу особи, яка здала зерно на зберігання, зерновий склад зобов'язаний виписувати окремі складські документи на партію зерна, або на будь-які частини зданої на зберігання партії зерна (ст. 37 Закону [1]).

За послуги із обробки та зберігання зерна зерновому складу справляється плата, розміри, строки та порядок внесення якої встановлюється договором складського зберігання зерна (ст. 28 Закону [1]).

Якщо зберігання зерна припинилося достроково не з вини зернового складу, то зерновий склад має право на відшкодування понесених витрат (статті 28 Закону [1]).

Витрати, які сторони не могли передбачити при укладенні договору зберігання (надзвичайні витрати), відшкодовуються понад плату, яка належить зерновому складу (ст. 947 Цивільного кодексу України (435-15)).

Якщо власник зерна після закінчення строку зберігання зерна не забрав зерно із зернового складу, він зобов'язаний внести плату зерновому складу за весь фактичний час його зберігання (ст. 28 Закону [1]).

Кабінет Міністрів України встановлює граничний рівень плати (тариф) за зберігання зерна, що придбане за кошти державного бюджету (ст. 28 Закону [1]).

2.3 Вимоги до території зернового складу

Територія зернового складу повинна:

а) задовольняти встановлені вимоги щодо наявності необхідних водовідводів для відтоку ґрунтових та атмосферних вод до водостоків (для новобудов обов'язково);

б) мати тверде покриття проїзної частини, площ і місць роботи із зерном, відмосток по периметру зерносклади;

в) бути огороженою та мати, окрім основних, двоє запасних воріт для в'їзду-виїзду спецмашин у разі стихійного лиха (пожежі);

г) мати в темний період доби освітлення проїздів, проходів, переїздів, естакад згідно з установленими вимогами і нормами [62].

Виробничі будівлі та споруди на території зернового складу мають бути розміщені з урахуванням будівельних норм, норм пожежної безпеки та виробничої санітарії [8, 46 – 51, 62– 68].

Новозбудовані виробничі будівлі і споруди повинні бути розташовані на території зернового складу з урахуванням:

а) потоковості технології приймання зерна, зважування, розміщення на зберігання, зберігання та відвантаження зерна;

б) найкоротших шляхів передачі зерна від приймальних пристроїв у зерносклади, а з них - на його відвантаження;

в) розміщення елеватора основною віссю вздовж залізничних колій (за їх наявності);

г) наявності вільної, завширшки не менше 10 м, зони навколо будівлі елеватора;

г) домінуючих вітрів на території складу;

д) розміщення силових станцій та котелень в окремих будівлях (трансформаторні підстанції можуть бути і в спеціально обладнаних приміщеннях виробничих будівель);

е) розміщення складу твердого палива, при його використанні для виробничих потреб, за виробничими будівлями вздовж однієї із залізничних колій (за їх наявності);

є) розміщення складу рідкого палива, при його використанні для виробничих потреб, на відстані не менше 50 м від інших будівель зернового складу;

ж) створення відповідних запасів води [8, 46 – 51, 62– 68].

Після взаємного узгодження Поклажодавцем і зерновим складом питань щодо якості, кількості та умов зберігання зерна, а також питань розрахунків за послуги з його зберігання, Поклажодавець отримує дозвіл на розвантаження або завантаження транспорту.

При в'їзді на територію зернового складу на видному місці повинні бути зображення схем маршрутів руху транспорту із відміткою місць розвантаження та завантаження зерна, розташування основних і допоміжних будівель, запасних в'їздів-виїздів.

Територія зернового складу має утримуватися в чистоті та належному стані, а саме:

а) містки, проїзди, проходи, переїзди, естакади повинні бути обладнані світловими позначками для темного періоду доби;

б) резервуари з водою, артсвердловини, криниці мають бути споруджені у відповідності до чинних санітарних норм;

в) проїзди повинні бути вільними для переміщення транспорту, без вибоїн, а в зимовий час очищені від снігу та посипані піском;

г) при розвантаженні зерна із залізничного транспорту на площадку його необхідно розміщувати вздовж залізничної колії на відстані не меншій 1,5 м від рейок;

г) приймальні та відпускні пристрої для зерна на всі види транспорту повинні бути закритими, окрім облаштувань завантаження контейнерів або/та інших ємностей у відповідності з їх функціональним призначенням за умов відсутності факторів ризику псуванню зерна та небезпечного забруднення довкілля;

д) зберігання на території відходів виробництва, залишків зернових культур та зібраного пилу відкритим способом забороняється;

е) відходи виробництва рекомендовано вивозити з території в машинах закритого типу;

є) ящики для сміття повинні закриватися, а сміття регулярно вивозитися з території;

ж) убіральні в темний період доби повинні бути освітленими;

з) вигрібні ями вбиралень необхідно своєчасно очищати та дезінфікувати;

и) водостоки для відведення атмосферних вод необхідно регулярно очищати й утримувати в справному стані;

і) територію необхідно регулярно очищати від снігу (при наявності), у літній сухий період під'їзні шляхи та прилеглу до виробничих і побутових приміщень територію поливати водою;

ї) незадіяні у виробничій діяльності ділянки території зернового складу повинні бути озеленені та упоряджені.

При утримуванні території зернового складу необхідно дотримуватися вимог чинних правил безпеки праці, пожежовибухобезпеки, виробничої санітарії, мати подекадні графіки очищення території, зерносховищ і обладнання [8,46–51,62–68]

2.4 Вимоги до інженерних споруд, внутрішніх та зовнішніх мереж

Інженерні споруди та мережі для зернового складу будуються за індивідуальними проектами, у яких складові підбираються за типовими проектами, що найбільше задовольняють вимоги даного зернового складу.

2.4.1 Вимоги до автомобільних проїздів:

а) мати тверде покриття по всій території зернового складу і площадок для стоянки автотранспорту;

б) відповідати нормам ширини проїзду - 3,5 м при односторонньому та 6,0 м при двосторонньому русі транспорту;

в) відповідати нормам ширини пішохідних доріжок і містків через канави - 1,0 м;

г) мати на території зернового складу згідно з правилами дорожнього руху, обладнати показники проїздів, переходів, а також знаки швидкості та напрями руху, місця стоянок автотранспорту;

г) швидкість руху автомобільного транспорту по території повинна зернового складу не повинна перевищувати таких величин:

- при проїзді території складу – 10 км/год;
- на перетині залізничних колій під час виїзду і з'їзду – 5 км/год;
- при русі автомобіля заднім ходом – 3 км/год;
- для автотранспорту та електрокарів – 3 км/год.

д) ворота для проїзду автомобілів повинні бути завширшки не менше 4,5 м і можуть бути розпашними або відкатними. Розпашні повинні відкриватися в середину території без самозакриття, та по-можливості обладнаними механічним приводом. Відкатні – лише з електро-механічним приводом;

е) переїзди через залізничні колії повинні бути прокладені на рівні головок рейок, мати суцільні настили шириною не менше 3,5 м;

є) криті проїзди автомобільних ваг та приймальних пристроїв повинні бути в ширину та у висоту не менше як по 3,5 м;

ж) при організації вантажопотоків слід уникати зустрічних і перехресних напрямків.

2.4.2 Вимоги до залізничних колій:

а) улаштування колій, переїздів і переходів, організація та експлуатація залізничного господарства зернового складу виконуються відповідно до діючих норм [117]:

б) колії розташовують на території, дотримуючись вимог габаритів до будівель, споруд тощо;

в) місця проведення вантажних та маневрових робіт повинні мати освітлення для темного періоду доби;

г) споруди для приймання (відвантаження) зерна обладнуються пристроями сигналізації;

г) виходи з виробничих і допоміжних приміщень на залізничні колії обладнують перилами та плакатами, що забороняють переходити колію не в

установленому місці, а також попереджувальними знаками про рух залізничного потягу;

д) тупики залізничних колій повинні бути обладнані відповідно до діючих норм;

е) під'їзні залізничні колії охороняються спеціальними загороджувальними засобами при перетині їх лініями електропередач, трубопроводами, тощо [117];

є) прокладання електрокабелів під залізничними коліями можливе на глибині не менше одного метра від головки рейки перпендикулярно полотну залізничної колії у спеціальних жолобах або трубах

ж) до роботи не допускаються локомотиви (мотовоз, тепловоз, електровоз) із несправними звуковими і світловими сигнальними пристроями або гальмівним обладнанням;

з) на кожному локомотиві має бути не менше двох гальмових колодок для попередження самовільного руху вагонів, а також комплект сигнальних прапорців та сигнальний ліхтар;

и) допускаються на території зернового складу такі швидкості руху локомотива при маневрових роботах: 15 км/год - локомотив попереду; 10 км/год - вагони попереду; 5 км/год - на кривих малого радіуса, при недостатній видимості, на переїздах, переходах, вагонних вагах, при під'їздах до вагонів для зчеплення чи розчеплення, виїздах (в'їздах) у ворота;

і) переміщення вагонів і всі роботи при маневрах повинні проводитися під наглядом уповноваженого керівника робіт від зернового складу.

2.4.3 Вимоги до електричних мереж:

а) вимоги до проектування, влаштування та експлуатації електричних мереж зернового складу регламентуються встановленими документами [72, 72, 83 – 90];

б) до трансформаторних підстанцій мережі високої, не менше 1000 В, напруги (проект мереж узгоджують із постачальною енергосистемою) можуть прокладатися у землі (кабельні мережі) або зовні (повітряні мережі); місця їх прокладки наносять на генеральний план зернового складу;

в) повітряні або кабельні мережі від трансформаторних підстанцій обладнують до розподільчих пунктів виробничих і допоміжних цехів, споруд, місць освітлення території із відміткою на генеральному плані підприємства місць їх прокладки та зазначенням напруги;

г) на території зернового складу повинна бути передбачена можливість вимикання ділянок електромереж напруги окремих ділянок для виконання ремонтних робіт електропристроїв;

г) один раз на місяць повітряні мережі електропередач оглядають, звертаючи увагу на стан ізоляторів, розрядників, стовпчикових роз'єднувачів, опор, величину провисання проводів, наявність попереджувальних плакатів тощо; зауваження заносять у спеціальний журнал та контролюють їх виконання;

д) при виконанні робіт на кабельних лініях (монтаж муфт, інше) не дозволяється користуватися переносними лампами напругою вище 12 В;

е) електроосвітлювальні мережі території наносять на генеральний план зернового складу; герметичні світильники розташовують у захисних сітках на

висоті не менше 2,5 м (у галереях і тунелях на висоті 1,7 м); гаки, кронштейни й інші пристрої для підвішування освітлювальної арматури необхідно закріплювати на перекриттях, стінах, стовпах;

є) у мережах аварійного освітлення світильники повинні мати живлення від резервного джерела електроенергії;

ж) земляні роботи біля кабельних мереж можуть виконуватися тільки в присутності електромонтера за письмовим дозволом головного інженера зернового складу.

2.4.4 Вимоги до мереж теплопостачання (тепломереж):

а) тепломережі зернового складу включають системи подачі гарячої води та паропроводи водяної пари згідно діючих ДА [93, 94, 97 – 99, 105 – 108, 110];

б) гарячу воду і водяну пару зерновий склад може одержувати від міських мереж, від суміжних підприємств або власних джерел теплової енергії;

У разі автономного забезпечення підприємства тепловою енергією в котельнях установлюються водогрійні котли необхідної продуктивності;

в) тепломережі поза виробничих приміщень повинні бути теплоізовані;

г) промивні води тепломереж і від споживачів зернового складу необхідно направляти в каналізаційний колектор або у вигрібні ями;

2.4.5 Вимоги до водопостачання і каналізації:

а) зерновий склад доцільно облаштовувати стаціонарними системами водопостачання та каналізації згідно діючих вимог [100 – 104, 109, 111];

б) забезпечення водою для господарсько-питних та технологічних потреб можливе від місцевого водогону, водогону суміжних підприємств або від власних джерел водопостачання;

в) якість питної води повинна відповідати встановленим санітарно-гігієнічним вимогам [18, дод.1] і регулярно контролюватися;

г) зерновий склад може використовувати питну воду для потреб людей та тварин, на технологічні процеси, котельні, а господарчо-побутову воду - для душових, туалетів, місць озеленення території, для підсобних господарств, тощо;

г) пристрої для забезпечення робітників питною водою повинні розміщатися на відстані не далі як 75 м від робочих місць;

д) на підприємствах, що не мають каналізації, з дозволу органів державного санітарного контролю допускається обладнання вигрібних ям (відстійників);

е) мережі водопроводу і каналізації, включаючи насосну станцію із запірно-регулювальною арматурою; прокладені під землею ізовані трубопроводи; лічильники води; змивні пристрої та водоводи в каналізацію; колектор каналізаційний; відстійники; дезінфектори; пристрої скидання каналізаційних вод у міську каналізацію або очищених вод на ґрунт – повинні постійно контролюватися відповідними службами зернового складу. Інженерні споруди і мережі наносяться на генеральний план зернового складу.

2.5 Вимоги до об'єктів виробничого призначення

2.5.1. До об'єктів виробничого призначення зернових складів належать:

- а) виробничі технологічні лабораторії;
- б) автомобільні та залізничні ваги;
- в) приймальні пристрої;
- г) робочо-очищувальні, сушильно-очищувальні та молотильно-очищувальні будівлі;
- г) потокові лінії;
- д) зерносушарки;
- е) елеватори залізобетонні та металозбірні;
- є) склади підлогового зберігання зерна;
- ж) вспоміжні ємності тимчасового зберігання зерна;
- з) системи примусового вентилявання зерна;
- и) відпускні пристрої;
- і) енергопаросилові установки;
- ї) автомобільні дороги;
- й) залізничні колії;
- к) підвальні приміщення, тунелі, галереї і площадки.
- л) кукурудзокалібрувальні цехи;
- м) заводи і цехи гібридного та сортового насіння кукурудзи.

2.5.2 Загальні вимоги

Улаштування виробничих та допоміжних будівель і споруд повинно відповідати вимогам СНиП 2.09.02-85 [47], СНиП 2.09.03-85 [48], СНиП 2.09.04-87 [49], СНиП 2.11.01-85 [50].

Відстань між будівлями і спорудами при проектуванні повинна відповідати вимогам СНиП 11-89-80 [46].

Виробничі будівлі та споруди на території зернового складу мають бути розміщені з урахуванням будівельних норм, норм пожежної безпеки та виробничої санітарії, поточності технологічного процесу, найкоротших відстаней переміщення зерна.

Споруди приймання, відвантаження та зберігання зерна розташовують в окремих будівлях.

Будівлі зерносховищ повинні бути не нижче третього ступеню вогнестійкості. Гранично допустиме завантаження ємностей повинно позначатися ризикою, нанесеною на стіні сховища.

Вертикальні зернові елеватори, силосні бункери та інші сховища повинні закриватися суцільними настилами (накриттям) з обладнанням в них завантажувальних гранчастих люків та люків з обслуговування цих ємностей. Стіни завальних ям, засіків, бункерів повинні мати гладку внутрішню поверхню з нахилом не менше 45 град, що забезпечує повне гравітаційне висипання сипких матеріалів.

2.5.3 Об'єкти виробничого призначення повинні задовольняти таким вимогам ДА [62]:

- а) площа виробничого приміщення на кожного працюючого повинна становити не менше 15 куб.м , а площа приміщення - 4,5 кв.м;
- б) висота від підлоги до стелі має бути не менше 3,0 м, а від конструктивних елементів чи перекриття до підлоги - не менше 2,0 м, у місцях нерегулярного проходу - не менше 1,8 м;
- в) зовнішні виходи опалювальних виробничих приміщень повинні мати тамбури, за винятком топок зерносушарок;
- г) внутрішня поверхня стін і стелі у виробничих приміщеннях повинна бути зручною для санітарної обробки та пофарбованою;
- г) підлоги - рівні бетонні або покриті асфальтом чи ксилолітом;
- д) підлоги площадок сходів, окремих приміщень (душові, убиральні, туалети, кімнати), що потребують вологого прибирання, повинні бути заощені керамічною плиткою з жорсткою поверхнею або твердим гідрофобним покриттям;
- е) вікна мають бути обладнані кватирками або мати інші пристрої для провітрювання приміщень, а вікна розташовані на висоті менше одного метра від підлоги - огороженим на всю їх ширину;
- є) приміщення цехових лабораторій та цехового адміністративного персоналу необхідно відокремлювати від виробничих приміщень;
- ж) монтажні отвори на поверхах багатоповерхових будівель повинні мати перила висотою не менше одного метра.

2.5.4 Вимоги до освітлення виробничих, адміністративних і побутових приміщень

Освітлення виробничих, адміністративних і побутових приміщень виконується у відповідності з розрядом зорових робіт і коефіцієнтом природної освітленості (КПО) згідно діючих нормативних вимог. Зокрема:

- а) для виробничих і допоміжних приміщень зернового складу природне освітлення може бути верхнім, боковим або комбінованим. У допоміжних приміщеннях з постійними робочими місцями, місцях харчування, культурного обслуговування та в пунктах охорони здоров'я повинно бути тільки природне освітлення; в інших приміщеннях допускається штучне як друге (допоміжне) освітлення;
- б) світлові отвори не повинні бути затемнені або затулені;
- в) скляна поверхня вікон має періодично очищатися у строки, установлені адміністрацією зернового складу, але не рідше двох разів у рік, а промивка склоблоків зовнішнього боку дозволяється водою із брандспойтів;
- г) не дозволяється мати у вікнах розбите скло;
- г) у багатоповерхових будівлях зернового складу стулки вікон повинні відчинятися в середину приміщень;
- д) найкраще освітлення має бути в лабораторії [62];
- е) для живлення освітлювачів загального освітлення повинна використовуватися напруга не вище 380/220 В перемінного струму при заземленій нейтралі і не вище 220 В перемінного струму при ізольованій нейтралі постійного струму;

є) освітлювачі з люмінесцентними лампами напругою 127...220 В допускається встановлювати на висоті меншій 2,5 м від рівня підлоги, а також для місцевого освітлення, за вимоги виключення можливості контакту із струмопровідними комунікаціями;

ж) для живлення світильників місцевого стаціонарного освітлення лампами розжарювання повинна застосовуватися напруга:

- в приміщеннях без підвищеної небезпеки – не вище 220 В;
- в приміщеннях з підвищеною небезпекою – не вище 42 В;
- в особливо небезпечних – не вище 12 В.

з) у вологих та особливо вологих, жарких та в приміщеннях із хімічно-активним середовищем – застосування люмінесцентних ламп для місцевого освітлення допускається лише в арматурі спеціальної конструкції;

и) контроль освітлення у приміщеннях та на робочих місцях повинен здійснюватися не рідше одного разу на 12 місяців та після реконструкції освітлювальних установок;

і) аварійне освітлення слід передбачати в тому разі, коли вимкнення основного освітлення і порушення нормального обслуговування устаткування та механізмів, що з ним пов'язане, може спричинити:

- вибух, пожежу, отруєння людей;
- тривале порушення технологічного процесу;
- порушення роботи котелень, щитових, дизельних або насосних установок водопостачання, каналізації і теплофікації, устаткування вентиляції і кондиціонування повітря для виробничих приміщень, де є недопустимим припинення робіт, тощо;

ї) найменша освітленість робочих поверхонь виробничих приміщень і території підприємства, що вимагають обслуговування в аварійному режимі, становить 5 % освітленості, нормованої для робочого освітлення при системі загального освітлення, проте не менше 2 лк усередині будівлі і не менше 1 лк для території зернового складу;

к) евакуаційне освітлення в приміщеннях або в місцях проведення робіт поза будівлями слід передбачати:

- в місцях небезпечних для проходу людей;
- в проходах і на сходах, які використовують для евакуації людей при кількості тих, що евакуюються, більшій від 50 чоловік;
- по основних проходах виробничих приміщень, в яких працює більше 50 чоловік;
- у приміщеннях з постійно працюючими в них людьми, де вихід людей із приміщень при аварійному відключенні робочого освітлення пов'язаний з небезпекою травматизму внаслідок продовження роботи виробничого устаткування за інерцією;

м) евакуаційне освітлення повинне забезпечувати таку найменшу освітленість на підлозі основних проходів та на сходах;

- в приміщеннях – 0,5 лк;
- на відкритих територіях – 2,0 лк;

н) не допускається використання електросилових мереж для живлення загального робочого, аварійного і евакуаційного освітлення;

о) для живлення переносних електроосвітлювачів в приміщеннях з приміщеннях з підвищеною небезпекою повинна використовуватися напруга не вище 42В, а в особливо небезпечних – не вище 12 В.

2.5.5 Вимоги до оздоблення поверхонь виробничих приміщень і обладнання

Поверхні виробничих приміщень і обладнання доцільно оздоблювати згідно рекомендацій виробничої естетики. Зокрема рекомендацій щодо оформлення території, інтер'єрів та кольорового оздоблення обладнання, що включає:

а) фарбування поверхонь виробничих приміщень у світлі тони;

б) фарбування стін у жовто-зелені, жовті, зеленувато-голубі кольори, стелі - у білий з відбивальною здатністю (верхні частини стін повинні фарбуватися тими самими кольорами, що й стеля); фарбування підлоги - у світлі тони (для кращого відбивання світла);

в) фарбування обладнання у світло-сірий, світло-зелені кольори в поєднанні з кремовим (кольори обладнання та приміщення повинні бути у гармонії);

г) фарбування огорожень обладнання - у той самий колір, що й станина обладнання, але із сигнально-попереджувальними кольорами: червоний - небезпечних щодо травматизму рухомих частин обладнання, оранжево-жовтий - обрамлення його огороження,

г) для обладнання, комунікацій та елементів будівельних конструкцій у сигнально-попереджувальні кольори: червоний - "стоп" (заборона, явна небезпека, пожежний інвентар), жовтий або оранжевий - "увага" (можлива небезпека), зелений - "пуск" (дозвіл, безпека), синій - "інформація";

д) акцентування на кольорах: жовтий - рухоме обладнання, небезпечні елементи будівельних конструкцій; червоний або оранжевий - небезпечні рухомі елементи обладнання; білий з червоною клітиною по діагоналі - місткості з отруйними, вибухонебезпечними і шкідливими рідинами;

е) кнопки та рукоятки управління: вмикання ("пуск") - зеленим, а вимикання ("стоп") - червоним;

є) запасні та аварійні виходи, обладнання щодо безпеки, пункти медичної допомоги, аптечки - зеленим кольором;

ж) попереджувальні знаки - жовтий колір, а зображення - чорний (форма трикутна);

з) заборонні знаки - білий, а зображення - чорний колір, перекреслений червоною смугою (форма круга з червоною смугою по контуру);

и) знаки припису - те саме, без закреслення червоною смугою;

і) фарбування трубопроводів: вода - зелений колір; водяна пара - яскраво-зелений; повітря (аспіраційні мережі) - світло-голубий; повітря стиснене (пневмопровід) - жовто-голубий; масло (олія) - коричневий; зерно - сірий; зернопродукти - сріблястий.

2.5.6 Ємності зернового складу

Зерновий склад може розміщувати партії зерна в обладнаних для їх зберігання складах та ємностях:

- а) складах підлогового зберігання зерна з горизонтальними або похилими підлогами;
- б) залізобетонних та металевих ємностях і силосах різних типів та конструкцій;
- в) вспоміжних ємностях для різних термінів зберігання зерна, в тому числі гідроізольованих площадках, підземних сховищах, полімерних зернових рукавах;
- г) інших ємностях, що задовольняють взаємопогодженим Поклажедавцем і зерновим складом умовам зберігання зерна, гарантованого зберігання зерна без погіршення його якості із контрольованими параметрами його якості (температура, вологість, зараженість).

2.5.7 Вимоги до ємностей підлогового зберігання зерна

Склади підлогового зберігання зерна поділяються на склади з горизонтальною та похилою підлогами. У зерносховищах підлогового зберігання зерна самопливом розвантажується від 50% (горизонтальні підлоги) до 60-85% (похилі підлоги) зерна, а решта зерна розвантажується пересувними засобами механізації.

Зерносховище підлогового зберігання зернових культур повинно мати:

- а) внутрішню поверхню стін без щілин, виступів, западин (внутрішня поверхня кам'яних стін штукатуриться і білиться);
- б) підлогу без западин, тріщин, з твердим рівним та міцним покриттям (здебільшого асфальт) для вільного переміщення транспортних засобів і пересувних механізмів;
- в) висоту складу не менше 2,6 м від підлоги до виступаючих зверху конструктивних елементів (для проїзду пересувних механізмів);
- г) чітко позначену лінію на внутрішніх стінах складу з попереджувальними написами щодо граничнодопустимої висоти завантаження зерном різного типу та цільового призначення;
- г) у місцях вивантаження зерна на транспортери - вертикальні колонки (вищі на 0,5 м від максимального рівня засипаного в складі зерна), що прикріплюються до підлоги і мають відстань між стальними прутами не більше 165 мм;
- д) верхня конвеєрна галерея у складі з похилими підлогами загороджується на всю висоту до даху; двері складів повинні бути завжди закритими, а при відкриванні дверей електропривід нижньої конвеєрної галереї повинен автоматично відключатись. Доступ працівників для відбирання проб і вимірювання температури зерна може бути тільки під особистим контролем завідувача складу при вимкненому приводі нижнього транспортера;
- е) у кожному механізованому складі не менше двох додаткових кнопок "стоп", розташованих із зовнішнього боку (по одній із кожного боку) для термінового відключення транспортера нижньої галереї.

2.5.8 Вимоги до залізобетонних ємностей (елеватори)

На зернових складах використовуються механізовані й автоматизовані залізобетонні зерносклади (елеватори) із монолітними або/та збірними ємностями (силосами) різних типів та конструкцій [31, 35 – 38, 46 – 51].

Ємності залізобетонних елеваторів зернового складу повинні:

а) мати рівну внутрішню поверхню стін і днища, без виступів, ребер, поясів та западин;

б) закриватися суцільним перекриттям з установленими в ньому завантажувальними і лазовими (600х500 мм) люками із спеціальними кришками; металеві решітки люків з отворами 250х75 мм необхідно монтувати на петлях з пристроями для закривання;

в) бути обладнаними аспірацією та пиловловлювальними пристроями;

г) мати устаткування для завантаження і вивантаження зерна із ємностей;

д) мати засоби контролю температури зерна в ємностях;

ж) при можливості, оснащені засобами вентиляції зерна в ємностях.

2.5.9 Вимоги до металевих ємностей (елеватори)

На зернових складах використовуються механізовані й автоматизовані металеві зерносклади (елеватори) із монолітними або/та збірними ємностями (силосами) різних типів, конструкцій та розмірів ємності. Вимоги до металевих елеваторів подібні залізобетонним, викладеним в п.2.5.8, за виключенням вимог, що стосуються конструктивних особливостей металозбірних ємностей визначених заводом-виробником, або виробничою доцільністю підвищення їх безпечного функціонування відповідно до проектно-технічних рішень та рекомендацій спеціалізованих наукових установ.

2.5.10 Вимоги до допоміжних ємностей різних термінів зберігання зерна

До ємностей різних термінів зберігання зерна відносять гідроізольовані ємності та приміщення, що задовольняють вимогам механізованого їх завантаження/розвантаження ємностей або іншого технологічного переміщення зерна, контрольованого зберігання сухого й очищеного зерна. До таких ємностей можуть бути віднесені дерев'яні амбари, площадки із твердим покриттям та крівлею, гідро ізольовані підземні сховища, полімерні зернові рукава.

2.5.11 Вимоги до будівель з обробки зерна

При наданні зерновим складом послуг з обробки зерна зерносклади використовують прилеглі до них технологічні споруди:

а) залізобетонні та металеві елеватори – багатоповерхову будівлю з очищення зерна різної вологості в потоці;

б) склади підлогового зберігання зерна – робочу будівлю для очищення зерна переважно сухого зерна в потоці (РБО); сушильно-очищувальну будівлю (СОБ) з очищення та сушіння зерна в потоці; молотильно-очищувальну будівлю (МОБ) із обробкою зерна кукурудзи в качанах.

Технологічні схеми будівель для обробки зерна повинні бути гнучкими, норії взаємозамінними, обробка зерна потоковою; будівлі мають мати пульт дистанційного керування технологічними маршрутами обробки і переміщення

зерна та оснащені автономними пристроями обробки і відпуску зерна в транспортні засоби.

2.5.12 Вимоги до основного обладнання зернового складу

Для надання послуг із зберігання зерна зерновий склад повинен мати необхідне устаткування з приймання, обліку, надійного зберігання та відвантаження зерна, а також, за необхідності, обладнання з післязбиральної його обробки.

У безпосередній відповідності до переліку послуг, що надає зерновий склад, він повинен бути оснащеним:

- а) ваговим обладнанням;
- б) технологічним обладнанням для очищення зерна;
- в) калібрувальним обладнанням;
- г) зерносушильним устаткуванням;
- г) установками для вентилявання зерна;
- д) транспортними механізмами;
- е) приймально-відпускними пристроями (дод. 3);
- є) засобами й пристроями знезараження зерна;
- ж) аспіраційними системами та обладнанням для видалення пилу (дод. 4);
- з) електросиловим обладнанням;
- и) відповідними пристроями контролю і автоматизації основних виробничих процесів;
- і) лабораторним обладнанням (дод. 8);
- ї) засобами обчислювальної техніки;
- й) іншим, необхідним для надання послуг із зберігання зерна, устаткуванням, що відповідає чинним вимогам.

Загальні вимоги до обладнання та його обслуговування..

Персонал з обслуговування основного обладнання повинен знати і виконувати чинні правила й інструкції з техніки безпеки та виробничої санітарії на зернових складах, виконувати вимоги до влаштування та експлуатації устаткування. На робочому місці, на видному місці повинна бути розміщена службова інструкція працівника з обслуговування його робочого місця і обладнання. Керівник підрозділу повинен контролювати виконання правил техніки безпеки та виробничої санітарії. Пуск та обслуговування двигунів, транспортних механізмів, зерноочисних машин, вентиляторів, іншого обладнання повинні здійснювати тільки особи навчені безпечним прийомом праці на цьому обладнанні.

При обслуговуванні обладнання стежити за його справністю, цілісністю огорожень, решіток та інших запобіжних засобів, які забезпечують безпечні умови праці.

Ліквідацію несправностей обладнання, а також ремонт та очищення обладнання здійснюють лише після повного його зупинення.

Перед початком ремонту вимикають електродвигуни, а на пускову апаратуру чіпляють спеціальну табличку з написом «Не вмикати, ремонт» або «НЕ вмикати,

працюють люди». Стежати за справністю заземлення струмоприймачів та ізоляції електроприводів. При появі несправностей – викликати електромонтера.

Рухомі паси, шків, що обертаються, вали та інші рухомі деталі механізмів повинні мати огородження. Останні мають бути міцними, зручними в експлуатації та мати зазор нижньої частини огородження і поверхнею підлоги не менше 100 мм.

Основного обладнання зернового складу повинне мати можливість пуску і зупинення як з пульта керування, так і з робочого місця.

Електродвигуни, електроапаратура, труби в які укладені електричні провідники, мають бути ретельно заземленими. Електропроводка й електроосвітлювальна арматура мають бути змонтовані в захищеному виконанні.

Місця інтенсивного виділення пилу необхідно обладнувати аспіраційними системами. Клапани, шлюзові затвори та оглядові вікна повинні мати ущільнення, що виключають виділення пилу, підсмоктування повітря.

Приводні, натяжні станції та поворотні барабани конвеєрів повинні мати огородження. Вантажі натяжної станції повинні бути огороженими на висоту 2 м від підлоги. Натяжний пристрій має бути обладнаний запобіжним пристроєм, що запобігає послабленню конвеєрної стрічки при обриві натяжного вантажу.

2.5.13 Вимоги до вагового обладнання

Вагове обладнання зернового складу призначене для:

- а) визначення ваги зерна, що приймається, обробляється, зберігається та відвантажуються;
- б) зважування транспортних засобів (автомобілів, вагонів) з перевезення зерна;
- в) зважування зерна при передачі між ділянками зернового складу та його обліку;
- г) зважування наважок при визначенні показників якості зерна ВТЛ;
- г) визначення ваги відходів зерна отриманих при його обробці та зберіганні.

Вагове обладнання повинно бути справним, забезпечувати зважування зерна з похибкою не більшою від вказаної в паспорті даного обладнання. Ваги зерносховища необхідно періодично оглядати, ремонтувати, налаштовувати, проводити повірку і таврувати. Ремонт та технічне обслуговування залізничних та автомобільних ваг проводять спеціалізовані підприємства. Повірку ваг та гир здійснюють відповідно до Правил користування засобами вимірювальної техніки [23, дод.1]. Організація при здійсненні вищезазначених дій з вагами повинна їх опломбувати і видати зерновому складу документ із зазначенням коли, ким була проведена ця робота та терміну наступної повірки.

Транспортні засоби із перевезення зерна що надходять до зернового складу, зважують на:

- а) залізничних вагонних вагах класу точності не нижче середнього згідно з ГОСТ 29329-92 або на основі тензорезисторних ваговимірювальних датчиків класу точності не нижче С3 згідно з ГОСТ 30129-96 із найбільшою межею зважування 150 та 200 тонн;

б) автомобільних вагах класу точності не нижче середнього згідно з ГОСТ 29329-92 або на основі тензорезисторних ваговимірювальних датчиків класу точності не нижче С3 згідно з ГОСТ 30129-96 на один та два проїзди з найбільшою межею зважування 30 тонн (довжина платформи 15 м) та 60 і більше тонн, із відповідною довжиною платформи.

При прийманні або відвантаженні зернових культур їх зважують у потоці на вагах неперервної дії - конвеєрних або на основі тензорезисторних ваговимірювальних датчиків класу точності не нижче С3 згідно з ГОСТ 30129-96 з продуктивністю 100 т/год та 175 т/год.

Зважування та контроль ваги партій зерна зернового складу здійснюють на:

а) бункерних елеваторних або на основі тензорезисторних ваговимірювальних датчиків класу точності не нижче С3 згідно з ГОСТ 30129-96 найбільшою межею зважування 5; 10; 20 і 70 тонн;

б) електромеханічних автоматичних типів ДН-500Т, ДН-1000Т і ДН-2000Т;

в) товарних промислових класу точності не нижче середнього згідно з ГОСТ 29329-92 або на основі тензорезисторних ваговимірювальних датчиків з найбільшою границею зважування 50; 100; 200 та 1000 кг;

г) на інших вагах, сертифікованих в Україні з класом точності не нижче С3 згідно ГОСТ 30129.

2.5.14 Вимоги до технологічного обладнання з очищення зерна (дод. 5).

Для очищення зерна використовують сепаратори різноманітної конструкції та принципів дії. Найпоширенішими є .

а) ворохоочисники;

б) скальператори;

в) сито-повітряні сепаратори;

г) повітряні сепаратори;

ї) камневідбірники;

д) магнітні і електромагнітні сепаратори й апарати;

е) інше, при потребі, устаткування.

Дотримуватися загальних вимог, викладених в п.2.5.12 цього Регламенту.

Слід приймати до уваги, що із збільшенням вологості та засміченості зерна продуктивність сепаратора відповідно зменшується. Для очищення зерна різної вологості та засміченості слід використовувати технічно справне устаткування без зовнішніх ознак пошкодження у відповідності з технологічною схемою виробництва. Обладнання повинно бути обладнане аспіраційними системами для запобігання запилення виробничих приміщень. За надійність роботи аспіраційних систем та контроль їх ефективності відповідає відповідальна особа, призначена наказом керівника зернового складу. Обертові елементи обладнання повинні бути закритими решітками.

Приміщення, де розташовано зерноочисне обладнання повинні бути чистими, без сторонніх предметів, що ускладнюють обслуговування обладнання та переміщення персоналу та достатньо освітленим

2.5.15 Вимоги до технологічного устаткування сушіння зерна.

Для сушіння зерна використовують таке зерносушильне устаткування (дод. 6):

- а) прямотечійні зерносушарки шахтного, колонкового та баштового типів;
- б) рециркуляційні зерносушарки шахтного типу;
- в) камерні зерносушарки;
- г) вентиляюємі бункера та ємності.

Дотримуватися загальних вимог, викладених в п.2.5.12 цього Регламенту.

На робочих місцях і поверхах сушарки встановлюють дзвінки голосного звучання, що вмикаються як з пульта керування, так і на робочому місці під час пуску двигунів норій, транспортерів, вентиляторів.

На пульті керування та робочих місцях повинні бути вивішені плакатиб «Перед пуском – дай сигнал».

Під час роботи топки не можна притулятися або торкатися до відкритих гарячих поверхонь топки, камери нагрівання, вентиляторів та трубопроводів агента сушіння.

Усі бункера сушарки (надсушильний, оперативний) повинні мати типові лазові люки розмірами 500 x 600 мм, а решітки цих люків – справні замки.

Люки газорозподільних і відвідних камер сушарки під час роботи мають бути щільно закриті.

У приміщенні топки має бути вивішена інструкція про порядок сповіщення у разі загорання та пожежі. Ближче 50 м від сушарки забороняється робота із відкритим вогнем, розведенням вогнищ. Сушарки допускається розміщувати в протипожежних розривах між складами зерна за дотримання таких вимог:

- будівлі сушарок мають бути негорючими першого і другого ступенів вогнетривкості;
- стіни вказаних споруд, повернуті в бік зерносховищ мають бути глухими з межею вогнетривкості не менш як 1,5 год.

У топках для спалювання рідкого або газоподібного палива має бути пристрій для автоматичного вимикання подачі палива в разі раптового загаснення факела.

Резервуар для палива повинен мати у верхній частині горловину із щільно підігнаною кришкою та вогневий запобіжник, дихальний клапан і вентиляційний наконечник для усунення тиску або розрідження в резервуарі.

Поблизу зерносушарки повинен бути встановленим щит з протипожежним інвентарем, діжка із водою або ящик з піском.

Перед розпалюванням топки необхідно її ретельно оглянути на предмет справності, а перед пуском сушарки – теж саме механізми і апарати сушарки.

Електродвигуни, світильники, електропроводка повинні бути очищені від пилу не рідше одного разу на тиждень в сушильний сезон.

Випускні і транспортні механізми сушарки повинні бути в справному стані і не засміченими.

При зачищенні над сушильних та під сушильних бункерів користуватися лампами з напругою не більшою від 36 В захищеними скляними герметичними ковпаками та запобіжними решітками.

2.5.16 Технологічне обладнання для примусового вентилявання зерна (дод 7).

УПВЗ в силосах елеватора та металевих ємностях - стаціонарні із вертикальним або горизонтальним пронизуванням шару зерна, а для примусового вентилявання зерна в складських ємностях підлогового зберігання зерна – можуть бути стаціонарними або пересувними.

Дотримуватися загальних вимог, викладених в п.2.5.12 цього Регламенту.

2.5.17 Транспортні механізми зерносховища:

- а) конвеєри стрічкові стаціонарні та пересувні;
- б) конвеєри скребкові стаціонарні;
- в) конвеєри гвинтові стаціонарні та пересувні;
- г) конвеєри ланцюгові;
- г) пневмотранспортні установки;
- е) норії стрічкові.

Дотримуватися загальних вимог, викладених в п.2.5.12 цього Регламенту.

При обслуговуванні норій дотримуватися таких вимог:

- стежити за тим, щоб краї норійної стрічки не дотикалися, а ковші не торкалися внутрішньої поверхні норійних труб;
- норійні труби, башмаки та головки норій, оглядові люки мають бути щільними і не пропускати пил і зерно;
- башмак норії слід очищати від продукту тільки спеціальним скребком із гладенькою ручкою;
- забороняється ремонтувати норію на ходу;
- забороняється опускатися і працювати в норійних напрямках, що не освітлені, не провітрюються, не очищені від залишків зерна і не перевірені на відсутність в них вуглекислого газу.

Заземлення електродвигунів повинне бути справним, болтові з'єднання міцно скріплені, пасок привода повинен бути натягнутим, всі вузли та аспіраційні системи – бути справними.

При обслуговуванні конвеєра не допускається:

- змащувати приводний пас зв'язувальними речовинами, такими як каніфоль, тощо;
- збивати стрічку вбік під час роботи конвеєра;
- тягнути руками за стрічку, допомагати ходу під час пуску конвеєра;
- ремонтувати конвеєр під час його роботи.

2.5.18 Електросилове обладнання, що може використовуватися зерновим складом:

- а) трансформаторні підстанції на (або) 200, 400, 630 і 1000 кВА, або інших потужностей;
- б) центральний розподільний щит в окремому приміщенні;
- в) розподільні щити елеватора в РБО, СОБ, МОБ, для групи зерносховищ;
- г) розподільні пункти на поверхах елеватора та в приміщеннях групи об'єктів за технологічним циклом;

- г) пуско-регулювальна апаратура у розподільчому пункті;
- д) кабелі і проводи до кожного із електродвигунів та кнопок "пуск-стоп";
- е) блокувальні мережі для заданого порядку пусків і зупинок обладнання елеватора, РБО, СОБ, МОБ, потокових ліній, групи зерносклади;
- є) електроосвітлення приміщень зернового складу та території.

Для безперебійної роботи зерновий склад зобов'язаний мати резервну енергоустановку необхідної потужності або резервну схему енергопостачання.

Дотримуватися загальних вимог, викладених в п.2.5.12 цього Регламенту.

2.5.19 Контрольно-вимірювальні прилади і засоби автоматизації:

- а) пульти дистанційного управління роботою зерносклади або потокових ліній;
- б) мнемонічна схема руху зерна, що відповідає технологічній схемі руху зерна в зерноскладі;
- в) датчики рівня зерна у бункерах та силосах, датчики що фіксують положення заслінок і перекидних клапанів та положення поворотних труб, датчики сигналізації вибраного транспортно-технологічного маршруту, сигналізації початку та завершення подачі зерна;
- г) виконавчі механізми електроприводів заслінок, перекидних клапанів, поворотних труб, транспортних та технологічних машин;
- г) блоки комутації на пультах дистанційного управління;
- д) обладнання для дистанційного контролю температури зерна в силосах (системи термометрії).

Дотримуватися загальних вимог, викладених в п.2.5.12 цього Регламенту.

2.5.20 Засоби обчислювальної техніки

Для управління технологічними процесами, ведення бухгалтерського обліку, реєстрів складських документів на зерно (заставне зерно) та зерна (заставного зерна), підготовки звітів про використання складських документів на зерно повинні використовуватися сучасні засоби комп'ютерної техніки.

2.5.21 Вимоги до підвальних приміщень, тунелів, галерей та площадок:

- а) підвальні приміщення повинні бути сухими;
- б) виробничі підвали й напівпідвали, транспортні тунелі необхідно вентилювати і забезпечити не менше двох входів-виходів, розташованих на початку та в кінці тунелю або приміщення, тунелі довжиною 15-20 м можуть мати один вхід-вихід, тунелі, конвеєри і нижні прохідні галереї зерносклади - виходи не рідше ніж через 60 м;
- в) ширина проходу в тунелях та галереях повинна бути більшою 0,7 м, а висота більшою 1,8 м;
- г) окремі не суцільні перекриті площадки і верхні транспортерні галереї складів обладнуються перилами висотою не менше 1,0 м із суцільною зашивкою внизу на 0,2 м;

г) галереї та площадки довжиною понад 20 м та розташовані на висоті понад 2,0 м від рівня землі чи підлоги приміщення повинні мати не менше двох входів-виходів на початку та в кінці галереї або площадки.

2.5.22 Вимоги до об'єктів допоміжного призначення

До об'єктів допоміжного призначення (при їх наявності) відносять такі, що можуть у разі необхідності виконувати функції обслуговування виробничих об'єктів зерносховища. Зокрема:

- а) адміністративний корпус (приміщення);
- б) побутові приміщення;
- в) контрольно-прохідні пункти;
- г) склад паливно-мастильних матеріалів;
- г) склад твердого палива; д приміщення насосної станції; е ремонтні майстерні;
- є) електроцех;
- ж) матеріальний склад;
- з) пожежне депо;
- и) резервуар для води;
- і) депо для локомотива (при наявності);
- ї) трансформаторна підстанція;
- й) котельня.

2.6 Вимоги до організації приймання, розміщення та відвантаження зерна

2.6.1 Вимоги до організації приймання зерна зерновим складом є такими:

- для приймання зерна і надання послуг з його зберігання зерновий склад зобов'язаний укласти із власником зерна договір складського зберігання зерна;
- зерновий склад забезпечує зберігання зерна в зерносховищах з використанням обладнання (додатки 3 – 8), що повинне відповідати встановленим технічним вимогам;
- операції із оформленням зерна та його кількісного обліку проводяться згідно з договором складського зберігання зерна за **фізичною вагою**, у кілограмах. Облік насіння кукурудзи в заводській упаковці ведеться, крім того, за кількістю місць;
- зважування зерна на зерновому складі виконується тільки на справних вагах. Уповноважені від зернового складу особи зобов'язані періодично перевіряти справність ваг і правильність зважування зерна і проводити контрольні зважування з відповідними відмітками про це у вагових журналах. Керівник зернового складу зобов'язаний забезпечити систематичну перевірку вагового господарства відповідними органами державного нагляду;
- приймання зерна, визначення його якісних і кількісних показників, розміщення, оформлення необхідної документації та видачу складських документів на зерно, контроль за станом і кількістю зерна під час його зберігання та відвантаження виконуються матеріально відповідальним персоналом зернового

складу, який повинен мати необхідну кваліфікацію і повноваження, визначені посадовими інструкціями або наказами керівника зернового складу;

- матеріально відповідальні особи зернового складу здійснюють постійний контроль за станом та наявною кількістю зерна, прийнятого на зберігання, відображають результати контролю у відповідній документації зернового складу, що надалі використовується керівництвом складу для прийняття управлінських рішень і надання на вимогу власників зерна довідок про кількість та стан їх зерна, а також органами державного нагляду для оцінки діяльності зернового складу;

- відповідальними особами за кількісне і якісне збереження зерна є старші майстри (начальники виробничих ділянок), майстри виробничих ділянок, завідувачі складів, керівники зерносклади (елеваторів), що безпосередньо відають цими зерноскладами. Заступники і помічники вищеперерахованих посадових осіб призначаються на роботу, переміщуються і звільняються з роботи керівником зернового складу в установленому порядку;

- матеріально відповідальні особи є відповідальними за збереження прийнятого ними зерна за вагою та якістю, визначеною як самою матеріально відповідальною особою, так і вагарями на відповідних вагах. У зв'язку з цим для роботи на вагах призначаються працівники зернового складу тільки за письмовою згодою матеріально відповідальних осіб;

- керівник зернового складу укладає з кожною матеріально відповідальною особою окремо договір про майнову відповідальність за матеріальні цінності, передані їй при оформленні на роботу і прийняті нею на термін дії договору. Договори укладають одночасно з виданням наказу про призначення на роботу. Крім того, керівник зернового складу зобов'язаний ознайомити матеріально відповідальну особу з даним Регламентом. Призначення, звільнення і переміщення матеріально відповідальних осіб узгоджують з головним (старшим) бухгалтером зернового складу. При зміні матеріально відповідальної особи зерно і продукція, що перебувають на її відповідальному збереженні, передаються новій призначеній матеріально відповідальній особі строго за вагою або за перерахуванням місць продукції. У своїй діяльності матеріально відповідальні особи зобов'язані дотримуватися законності і виробничої дисципліни, забезпечувати дбайливе ставлення до зерна, довіреного майна, здійснювати згідно з нормативами та правилами експлуатацію закріплених за їхньою виробничою ділянкою будинків, споруд, устаткування, засобів механізації й іншої техніки, а також забезпечувати сувору економію у витраті матеріальних та грошових ресурсів, досягаючи у виробничій діяльності кращих результатів при найменших трудових і матеріальних витратах;

- кожна партія зерна (крім продукції, упакованої у мішки стандартною вагою), що надійшла на зерновий склад, приймається матеріально відповідальною особою за кількістю, установлену на справних, з діючим клеймом вагах, у присутності осіб, що доставили чи вивантажили (з вагона, судна, автотранспорту) зерно чи продукти його переробки, та за якістю, встановленою ВТЛ підприємства.

2.6.2 Вимоги до організації оформлення зерна

Бухгалтерія зернового складу:

а) за даними товарно-транспортних накладних виписує за формами ЗХС-3 для однорідних за якістю партій зерна реєстри накладних;

б) приймає від матеріально відповідальних осіб звіт за формою N ЗХС-37 про рух зерна, прийнятого на зберігання;

в) після звірки документів робить необхідні розрахунки для визначення залікової (розрахункової) ваги, на вимогу Власника оформляє на зерно необхідні складські документи та видає документи власникам зерна;

г) веде за формою N 36 книгу кількісно-якісного обліку зерна і продуктів його переробки;

Приймання зерна, що надходить залізничним (водним) транспортом, проводиться аналогічно описаному та оформляється актом приймання за формою N 14 на багатовагонне (багатобаржове) надходження хлібопродуктів.

Якісні показники прийнятого на зберігання зерна реєструється за формами N 49, 55, 56, 59, 66, 71, 81, 153 у відповідних журналах в електронному вигляді.

Особливості приймання зерна, не однорідного за якістю, та одиничних партій такі:

- при надходженні на зерновий склад зерна неоднорідної якості приймання його за середньодобовими зразками не допускається. Якість такого зерна визначається ВТЛ підприємства за кожною партією, що надійшла, а також за одиничними партіями (автомобіль, вагон, баржа);

- після встановлення якості партії зерна, що надійшла, старший лаборант зміни вказує на звороті товарно-транспортної накладної культуру, клас зерна, номер реєстрації аналізу, дату та зміну, а решту показників якості та номер зерносховища (ємності) фіксують в лабораторному журналі в електронному вигляді (ф.49) та роздруковують кожної зміни;

- в тому разі, якщо зерно доставлене на зерновий склад за накладною іншої форми, що не має показників, які вимагаються, тоді старший лаборант зміни ставить на звороті першого примірника накладної штамп зазначеної нижче форми і заповнює у ньому всі показники якості, що вимагаються, та номер зерносховища, у який направляється зерно, за формою:

_____ підприємство	"__" _____ 200_ р
N запису журналу, ф. N 49 _____	N запису журналу ф. N 28 _
Тип, підтип _____	Автомобіль _____
Натура _____ г/л	Власник _____
Вологість _____ %	При зважуванні виявилось:
Зернова домішка _____ %	Брутто _____ кг
Смітна домішка _____ %	Вагар _____ (підпис)
Вихід зерна із кукурудзи в качанах _ %	Тара _____ кг
Запах _____	Нетто _____ кг
Зараженість (пошкодження клопом-черепашкою) _____	_____ кг
	(словами)
	Вагар _____
	(підпис)
Відібрано зразок _____ кг	
Скласти в зерносховище N _____	

Ст. лаборант _____

Зерно прийняте в зерносховище N _____

Матеріально відповідальна особа _____
(підпис)

- на підставі перших примірників накладних у бухгалтерії підприємства складаються реєстри накладних за формою N ЗХС-4, за підсумками яких визначаються середньозважені показники якості прийнятого зерна та середньозважений фактичний вихід зерна з кукурудзи у качанах. Реєстри за формою N ЗХС-4 складаються у двох примірниках за кожним Поклажодавцем і на кожну прийняту протягом дня культуру, в розрізі окремих місць збереження зерна (зерносховищ);

- розподіл фізичної ваги прийнятого зерна за місцями збереження вказується в розділі II реєстру і засвідчується підписами матеріально відповідальних осіб. Перші примірники реєстрів (форма N ЗХС-4) разом з накладними Поклажодавців зерна зберігаються у бухгалтерії зернового складу, а другі примірники видаються Поклажодавцям;

- визначення ваги прийнятого на зберігання зерна та його оформлення здійснюються в такому самому порядку, що й при прийманні зерна за середньодобовими зразками;

- при надходженні на зерновий склад одиничних партій зерна, якість прийнятого зерна указується на зворотному боці накладних у такому самому порядку, як і при прийманні зерна неоднорідної якості. У цих випадках реєстри накладних за формою N ЗХС-4 не складаються, а Поклажодавцям видаються складські документи на зерно за кожною накладною окремо.

2.6.3 Вимоги до організації розміщення зерна

Зерновий склад зобов'язаний прийняте на зберігання зерно розміщувати в зерносховищах за культурами, роками врожаю, типами, підтипами та класами знеособлено, а на бажання Поклажодавця - персоніфіковано (відокремлено) за наявності вільних місткостей для зберігання зерна. За розпорядженням Власника, зерновий склад може об'єднувати партії зерна, що належать Власнику.

Згідно із затвердженням на підприємстві планом розміщення зерна за кожною зерновою культурою закріплюється окрема секція (силос) зерносховища для:

- а) тимчасового зберігання (до 30 днів);
- б) тривалого зберігання (більше 30 днів).

При потребі обробки зерна залежно від продуктивності технологічних ліній зернового складу накопичують певні об'єми зерна з урахуванням його показників за смітною домішкою та вологістю. Рекомендується формувати об'єми зерна з умістом смітної домішки до 3%, понад 3% та, для ефективнішого сушіння зернових культур за прямоочною технологією, з різницею не більше 2-3% за вологістю партій зерна.

Рекомендується підбирати для розміщення у зерносховищах зерно (з вологістю):

- а) середньої сухості (13,5-15,5%);
- б) вологе (15,5-17%);

в) сире (17-23%);

г) над сире (понад 23%) з інтервалом у 6%, а для кукурудзи в зерні - 5%.

За наявності можливості, окремо розміщують та доробляють зерно:

а) пошкоджене морозом;

б) сажкове;

в) ріжкове;

г) пошкоджене клопом-черепашкою;

ї) заражене кліщами;

д) з невластивим запахом;

е) з наявністю пророслих зерен понад 5%;

є) заражене шкідниками зерна та засмічене важко-відокремлюваними домішками;

ж) фузаріозне.

Партії зерна, що потребують обробки, необхідно розміщувати в місткостях, безпосередньо приєднаних до РБО, СОБ, МОБ, потокових ліній, а також в окремих металевих бункерах. За розміщеними партіями зернових культур установлюється лабораторний контроль за вологістю та температурою зерна і його зараженістю шкідниками зерна. При необхідності застосовують профілактичні засоби щодо освіження, охолодження та підсушки зерна.

Дороблене до необхідних кондицій зерно розміщують у ємностях зерносховища, що закріплюються персоніфіковано або знеособлено за зерновими культурами кожного власника. Ємності зерносховища зернового складу повинні бути пронумеровані.

Для контролю стану зберігання зерна матеріально відповідальні особи й уповноважені працівники ВТЛ зернового складу оформляють:

а) в елеваторах - силосну дошку;

б) у зерносховищах складського типу - штабельний ярлик у кожній його секції та відсіку.

2.6.4 Вимоги до організації відвантаження зерна зерновим складом є такими:

Якщо інше не передбачено договором складського зберігання зерна, зерновий склад зобов'язаний письмово за сім днів до закінчення строку зберігання зерна попередити його власника про закінчення строку зберігання зерна та запропонувати термін його витребування.

Видача зерна проводиться зерновим складом в обмін на один з таких документів:

а) оригінал складської квитанції на зерно, яка була видана Власнику зерна, на його вимогу;

б) оригінал простого складського свідоцтва або нерозділеного подвійного складського свідоцтва;

в) одночасно подані оригінали розділених частин подвійного складського свідоцтва;

г) складське свідоцтво (частина А) подвійного складського свідоцтва та оригінал документа про повну сплату суми кредиту і відсотків за ним.

Зерновий склад видає зерно за умови дотримання у складських свідоцтвах безперервного ряду передавальних написів (останній передавальний напис повинен бути зроблений на користь особи, яка пред'явила відповідне свідоцтво). Володілець складського документа на зерно має право вимагати від зернового складу повернення зерна повністю або частинами. У разі повернення зерна частинами зерновий склад повинен видати його власнику новий складський документ на зерно, що залишилося, в обмін на оригінал раніше виданого складського документа на зерно, перший та другий примірники якого повинні бути погашені в установленому порядку.

На основі наказу по зерновому складу кожна партія зерна видається її власнику матеріально відповідальною особою складу за кількістю і за якістю (дані ВТЛ зернового складу) зерна. Видача товарного зерна, дрібного зерна та кормових відходів проводиться у фізичній вазі в обсягах, попередньо розрахованих в Акті-розрахунку обсягів зерна, побічних продуктів і відходів, що належать власнику, який складається перед видачею зерна за даними Актів про очищення і сушіння зерна (форма N 34) з урахуванням механічних утрат та природного убутку за період зберігання зерна. На ті партії зерна, що не підлягали післязбиральній обробці, Акти-розрахунків не складаються.

Усі розрахунки проводить бухгалтерія зернового складу. При видачі зерновим складом партії зерна виконуються такі організаційно-технологічні операції:

а) власник (представник власника) зерна подає заяву щодо його витребування та пред'являє складські документи на зерно, яке він бажає забрати зі складу;

б) ВТЛ передає у бухгалтерію фактичні показники якості партії зерна, що зберігається;

в) бухгалтерія, на вимогу власника, готує акт-розрахунок, у якому проводить розрахунки обсягу основного та дрібного зерна, що належать власнику, за вираховуванням відходів, втрат та убутків згідно з нормами втрат і результатів технології обробки зерна (очищення, сушіння, вентилявання, тощо);

г) за погодженням сторін бухгалтерія оформляє Наказ про відпуск зерна за формою N 16, що затверджується керівником зернового складу;

г) оформляються пропуск (МВО), товарно-транспортна накладна та картка аналізу зерна (ВТЛ);

д) порожній транспортний засіб (без водія та сторонніх предметів), що відповідає технічним і санітарним нормам, подають на ваги та у вагових журналах проставляють або фіксують електронною програмою обліку його вагу (тару);

е) транспортний засіб (порожній) подають до місця завантаження зерна або іншого продукту (дрібного зерна, відходів);

є) завантажений продукцією транспортний засіб зважують на відповідних вагах, відповідно до порядку зважування порожнього автомобіля (з водієм чи без нього) записують його вагу (брутто) у журнали за чинними формами, або фіксують електронною програмою обліку та в товарно-транспортні накладні;

ж) ВТЛ визначає фактичні показники якості завантаженого в транспортний засіб зерна та передає результати в бухгалтерію для проведення остаточних розрахунків;

з) бухгалтерія оформляє остаточні розрахунки оплати за зберігання зерна зерновим складом.

Після видачі зерна, при умові відсутності претензій з боку отримувача, зерновий склад погашає одержаний ним оригінал складського документа на зерно та його другий примірник і зберігає їх та супровідні документи протягом трьох років.

Повернена власнику партія зерна або його частина виключається з Реєстру зерна (заставного зерна) зернового складу.

Погашені складські документи на зерно виключаються із Реєстру складських документів на зерно (заставне зерно) і в повторний обіг не допускаються.

2.7 Вимоги до технології обробки та зберігання зерна

2.7.1 Вимоги до обробки (доробки) зерна

Обробку зернових культур зерновий склад повинен виконувати згідно договору складського зберігання зерна для:

- а) забезпечення показників якості зерна, зазначених у договорі;
- б) зниження втрат у початковий період зберігання зерна;
- в) підвищення стійкості зернових мас при тривалому зберіганні;
- г) кращого використання потужностей зернового складу.

Обробка зерна в повному обсязі за умовами договору складського зберігання зерна може включати:

- а) первинне очищення зернової культури;
- б) сушіння зерна;
- в) вторинне очищення зерна;
- г) примусове вентильовання зерна;
- г) охолодження зерна;
- д) захист від шкідників зерна;
- е) вилучення механічно пошкодженого або дрібного зерна;
- є) розділення культур;
- ж) фракціонування зерна;%
- з) інші послуги з обробки зерна.

Для тривалого зберігання зернових культур необхідно витримувати показники якості, визначені договором зберігання зерна.

На вид обробки ВТЛ оформляє за формою N 34 розпорядження, де вказує, з якого зерносушарки і яку кількість зерна потрібно взяти та які заходи необхідно вжити щодо його обробки, щоб досягти необхідних показників якості.

Після обробки зерна складається акт за формою N 34, що підписується завідувачем зерносушарки (якщо виконується сушіння зерна), начальником ВТЛ та бухгалтерією. Акт затверджується керівником зернового складу.

За погодженням з Поклажодавцем пробне очищення зерна виконують у разі необхідності первинного або вторинного очищення зерна. Перед проведенням пробного очищення зернової культури виробнича технологічна лабораторія визначає якість зерна - уміст зернової і смітної домішок, вологість та натуру [24, дод.1].

Для встановлення режиму роботи зернових сепараторів уповноважені особи (представники зерносховища і ВТЛ) зобов'язані:

- а) укомплектувати згідно з розпорядженням ВТЛ зернові сепаратори відповідними робочими пристроями;
- б) перевірити роботу зернових сепараторів на холостому ході;
- в) перевірити роботу зернових сепараторів під навантаженням і визначити їх продуктивність;
- г) за наявності пристроїв з очистки зерна за аеродинамічними ознаками установити швидкість повітря у пневмосепарувальних каналах для максимального видалення аеродинамічнолегких домішок;
- г) визначити ефективність технологічного процесу пробного очищення зерна.

Пробне очищення вважають закінченим, якщо після машини досягнуто виділення домішок (не менше): 60% на сепараторі; 80% на вівсюговідбірнику; 99% на камневідбірнику, а вміст куколю в очищеному зерні не повинен перевищувати 0,5%.

Результати пробного очищення зернової культури оформляються актом зернового складу за участю начальника ВТЛ, матеріально відповідальної особи та, при наявності на підприємстві, представника Держконтрольсільгосппроду України.

Первинне очищення зерна зерновим складом має забезпечити:

- а) максимальне вилучення із зерна крупної фракції домішок органічного й мінерального походження;
- б) видалення пилу із зерна та його освіження;
- в) поліпшення сипкості зернової маси.

Первинне очищення зерна проводиться у потоці при його прийманні. Для цього зерновий склад використовує (за наявності):

- а) потокові лінії;
- б) робочі будівлі з очищення зернових культур (РБО);
- в) сушильно-очищувальні будівлі (СОБ);
- г) молотильно-очищувальні будівлі (МОБ);
- г) обладнання елеваторів.

Для очищення зерна від домішок органічного та мінерального походження необхідно використовувати (дод 5):

- а) ворохоочисники;
- б) ситові та повітряно-ситові сепаратори;
- в) скальператори;
- г) камневідбірники та інше обладнання.

При первинному очищенні зерна одержують продукти:

- а) основне зерно;
- б) відходи I – II категорій;
- в) відходи III категорії.

Для проведення технологічної операції первинного очищення зерна ВТЛ оформляє за формою N 34 розпорядження і відповідний акт (форма N 34).

Вторинне очищення зерна зерновий склад застосовує для зменшення засміченості зерна, при цьому використовуються такі самі технології та

конструкції зерноочисних машин, що й при первинному очищенні зерна (пункт 6.10.11 цього Регламенту).

Працівники ВТЛ разом з виробничим персоналом зерносховища установлюють режими роботи зерноочисного обладнання. Для визначення технологічного ефекту вибраного режиму вторинного очищення зерна проводять кількісно-якісний баланс фракцій (основне зерно та відходи) до і після її проходу через обладнання. Відбір фракцій (не менше трьох разів) здійснюють одночасно протягом однієї хвилини роботи машини при продуктивності до 20 т/год та протягом 0,5 хвилини - у разі більшої продуктивності. Контроль роботи технологічного обладнання за вибраними режимами проводять, пропускаючи наважки масою по 500 г фракцій, на лабораторному сепараторі і трієрах або на лабораторному розсійнику згідно з Інструкцією [53].

На основі показників фактичного вмісту домішок у зерновій культурі і результатів пробного очищення виробнича технологічна лабораторія оформляє розпорядження за формою N 34 із зазначенням показників якості, що необхідно досягти при вторинному очищенні зерна. Після проведення вторинного очищення зернової культури оформляється акт (форма N 34) за підписами начальника ВТЛ, завідувача зерносховища (елеватора) і бухгалтера.

Реалізація кормових відходів допускається, якщо шляхом пробного очищення зернової культури неможливо видалити з неї основне зерно.

2.7.2 Вимоги до зберігання зерна

Для зберігання зернових культур використовують зерносховища підлогового, силосного типів та вспоміжні ємності (дод 9), що повинні забезпечити:

- а) надійне зберігання зерна від впливу метеоролого-кліматичних факторів;
- б) запобігання змішуванню зерна;
- в) відповідність зерносховищ виробничим санітарним нормам;
- г) захист від шкідників зерна;
- г) можливість освіжати або охолоджувати зерно;
- д) формування крупних товарних партій зерна;
- е) дистанційний контроль температури зерна в зерносховищах силосного типу;
- є) окреме зберігання зерна сажкового, фузаріозного, зараженого кліщами, з невластивим запахом, за числом падіння, із шкідливими домішками [24, дод.1].

З моменту закладки та впродовж всього терміну зберігання зерна зерновий склад повинен проводити систематичний контроль якості і стану зерна за такими його показниками:

- а) температура;
- б) вологість;
- в) зараженість шкідниками;
- г) запах та колір.

При виявленні відхилень у показниках якості зерна, що зберігається, виконуються конкретні дії щодо його поліпшення.

Для ефективного надання послуг зерновий склад повинен очистити та висушити зерно до базисних кондицій та забезпечити належні умови і режими зберігання зерна в сухому стані із застосування технологій очищення, сушіння, охолодження та змінення вмісту кисню в шпаринах насипу зерна.

Зберігання зернової маси в сухому стані дає змогу знизити фізіологічну активність біологічних компонентів, у якій:

- а) практично не розвиваються мікроорганізми;
- б) зупиняється розвиток кліщів;
- в) скорочується життєдіяльність шкідників зерна.

Рекомендована вологість зерна злакових і зернобобових культур має бути в межах критичної вологості.

Сухий стан зернової маси забезпечує:

- а) довготривале зберігання зерна до 3-4 років;
- б) можливість перевозити зерно залізничним, автомобільним і водним транспортом на значні відстані;
- в) технологічну придатність переробки зерна в борошномельно-круп'яну, комбікормову та іншу продукцію;
- г) гарантувати (особливо при охолодженні до температури меншої 10 град. С) збереження якості зерна.

Зерно охолоджують для зниження активності його життєдіяльності та інших компонентів зерна. Зерно з температурою в усіх шарах насипу від 0 до +10 град. С вважають охолодженими першого ступеня, а з температурами нижче 0 град. С - другого ступеня.

Лише зерно насінневого призначення не рекомендується охолоджувати до температури нижчої від (-15)... (-20) град. С.

Технологію охолодження можна застосовувати для тимчасового зберігання сирого і вологого зерна перед його сушінням.

Охолоджують зерно, як правило конвективним способом, із застосуванням:

- а) холодного повітря довкілля, використовуючи добовий або сезонний перепад температур;
- б) охолоджених газів засобами кріогенної техніки.

Пасивне охолодження зернових мас проводять провітрюванням зерносховища без примусового переміщення зерна чи газів.

При примусовому охолодженні зерна:

- а) зерно охолоджують повітрям довкілля та поверхнями транспортних комунікацій і технологічного устаткування при переміщенні зерна;
- б) зерно охолоджують повітря довкілля, що примусово переміщають крізь шар зерна;

Крім технологій сушіння та охолодження зерна, для зниження фізіологічної активності зерна та втрат його маси застосовують спосіб змінення способів дихання зерна із аеробного на анаеробний. **Анаеробний спосіб зберігання зерна** не доцільно застосовувати для зерна насінневого призначення.

Для анаеробного способу дихання зменшують вміст кисню в шпаринах насипу зерна:

- а) за наслідками аеробного дихання зерна;
- б) витісненням кисню інертними газами.

2.7.3 Вимоги до сушіння зерна

Для сушіння зерна використовують зерносушарки (дод 6). Їх використовують також для:

- а) зменшення вологості зерна;
- б) оздоровлення зерна (проросле, з невластивим запахом, морозобійне зерно кукурудзи);
- в) термічно знищити шкідників зерна чутливих до підвищених температур нагрівання;
- г) охолодження зерно, що само зігрівається, із використанням не нагрітого агенту сушіння (повітря довкілля);
- г) освіження зерна, або поліпшення його товарного вигляду (колір, блиск).

Для сушіння зерна використовують різноманітні зерносушарки вітчизняного та зарубіжного виробництва. Сушіння зерна, контроль технологічного процесу, визначення показників якості зерна здійснюють сушильний майстер та фахівці ВТЛ зернового складу.

Прямотечійна технологія сушіння (стаціонарні і пересувні зерносушарки) зерна включає:

- а) підбір однорідних за вологістю партій зерна з різницею їх вологості до 2-3% із ємностей тимчасового зберігання зерна;
- б) встановлення режимів сушіння в залежності від культури зерна, його цільового призначення та вологості;
- в) подачу очищеного сирого або вологого зерна транспортними механізмами у надсушильний бункер сушарки;
- г) сушіння зерна за встановленими ВТЛ режимами сушіння (температура нагрівання зерна не повинна перевищувати граничної для даної культури і цільового призначення зерна);
- г) охолодження зерна повітрям довкілля;
- д) випуск (безперервний) зерна із сушарки;
- е) контроль температури агенту сушіння, нагрівання й охолодження зерна;
- є) контроль вологості зерна після сушіння;
- ж) подачу сухого зерна в зерносховище.

При прямоточній технології за один пропуск сушарки вологість зерна знижується до 8%.

Для зниження вологості зерна понад 8% його необхідно додатково сушити. Сухе зерно направляють (при необхідності) для вторинного очищення або в зерносховище.

Рециркуляційна технологія сушіння (стаціонарні зерносушарки) зерна передбачає:

- а) сушіння партій зерна різного за вологістю;
- б) встановлення режимів сушіння в залежності від культури зерна, його цільового призначення та вологості;

в) подачу первинно очищеного зерна в надсушильну ємність рециркуляційної сушарки;

г) сушіння зерна за встановленими ВТЛ режимами сушіння (температура нагрівання зерна не повинна перевищувати граничної для даної культури і цільового призначення зерна);

г) охолодження зерна повітрям довкілля;

д) випуск (безперервний) зерна із сушарки;

е) контроль температури агенту сушіння, нагрівання й охолодження зерна;

є) контроль вологості зерна після сушіння;

ж) подачу сухого зерна в зерносховище.

Сухе зерно направляють (при необхідності) у складську місткість для вторинного очищення. Технологічну операцію із сушіння зерна оформлюють розпорядженням за формою N 34 й актом про сушіння зерна (форма N 34). Облік роботи зерносушарки ведеться зерносушильним майстром зернового складу в журналі за формою N 122 та у вахтовому журналі.

2.7.4 Вимоги до вентилявання зерна

Примусове, або активне вентилявання зерна здійснюють повітрям довкілля за допомогою повітродувних машин через газорозподільні канали та використовують для:

а) прискорення процесу дозрівання свіжозібраного зерна примусовою подачею в зерновий насип тепле повітря довкілля;

б) сушіння зерна до 2...4 %, для ранніх культур, та до 2...8 % - пізніх;

в) освіження зерна зміненням хімічного складу повітря між зернових шпарин насипу зерна повітрям довкілля за умови перевищення вологості зерна рівновагової;

г) зниження температури зерна (охолодження) повітрям довкілля та за умови перевищення вологості зерна рівновагової;

г) запобігання або ліквідації самозігрівання зерна;

д) усунення із зерна не властивих здоровому зерну запахів;

е) пригнічення життєдіяльності шкідників зерна;

є) дегазації зерна.

Примусове провітрювання зерна проводять у зерносховищах всіх типів із застосуванням стаціонарних і переносних вентиляційних пристроїв (дод. 7)

Доцільність примусового вентилявання зерна (на основі результатів аналізів якості зерна) визначають керівництво ВТЛ і начальник зернового складу (елеватора).

Примусове вентилявання зерна здійснюють стаціонарними або пересувними телескопічними чи переносними трубними або інших конструкцій установками примусового переміщення повітряних потоків крізь шар насипу зерна.

Першочергово вентиляють зерно: зерна з урахуванням таких моментів:

а) зерно-бобових та олійних культур, що є менш стійкими в зберіганні - рис, кукурудза, насіння соняшника і рицини

б) насіннєвого призначення;

г) для прискорення післязбирального дозрівання.

Для проведення примусового вентилявання зернових культур представникові ВТЛ разом з керівниками зерносховищ необхідно згідно Інструкції [25, дод.1]:

а) за показниками температури і відносної вологості зовнішнього повітря визначити рівновагову вологість для зерна даної культури;

б) порівнюючи величини рівновагової вологості із фактичною вологістю зерна даної культури встановити можливість вентилявання з метою зменшення вологості зерна або/та його охолодження чи освіження;

У разі примусового вентилявання зерна ВТЛ зернового складу визначає:

а) вологість та температуру зернової культури до початку і в процесі вентилявання;

б) можливість та розрахункову тривалість вентилявання зерна за Інструкцією [54].

Результати записуються у журнал оперативного контролю процесу вентилявання зерна (форма N 153), який повинна вести уповноважена особа зернового складу. Після закінчення процесу примусового вентилявання зерна складається акт про технологічну операцію за формою N 34, що передається у бухгалтерію для розрахунку маси зерна із занесенням її до книги кількісно-якісного обліку (форма N 36).

Пасивне вентилявання зерна та зерносховищ силосного типу здійснюють через відкриті люки ємностей та вікна надсилосного поверху.

2.7.5 Вимоги до газациї зерна

Газация проводиться для знезараження зерна, ємностей зерносховища, обладнання та території Терміналу від шкідників зерна [55] із забезпеченням вимог працівників та мешканців сусідніх помешкань та підприємств. Керівник зернового складу та начальник (завідуючий) зерносховища повинні забезпечити:

а) видання наказу, у якому встановлюють строки і порядок проведення газациї, перелік персонально відповідальних осіб за виконання робіт;

б) попереднє обстеження об'єктів газациї із складанням за формами N 136 та N 137 відповідних актів;

в) своєчасну відповідну підготовку ємностей зерносховища (механічне очищення, герметизація) для газациї;

г) впровадження заходів безпеки проведення робіт з газациї [55];

Контроль за виконанням робіт з газациї здійснюють від зернового складу - начальник ВТЛ, від спеціалізованої організації, що її проводить, - начальник, старший ентомолог та старший майстер.

Газацию зерна, що використовується на продовольчі і кормові потреби, рекомендовано проводити згідно з переліком препаратів, дозволених для боротьби з шкідниками зерна в Україні. Обсяги виконаних робіт з газациї записують у журнали за формами N 133, 134, 135. Після закінчення газациї об'єкта (зерна) оформляється приймально-здавальний акт за формою N 131, який підписують уповноважені представники зернового складу та виконавця робіт.

Дегазацию зерна, ємностей та устаткування здійснюють пасивним та/або примусовим провітрюванням (вентилюванням). При виконанні робіт з дегазациї

слід дотримуватися вимог безпеки виконання робіт під наглядом ВТЛ та начальника дільниці.

Примусовий спосіб дегазації не застосовують за холодних погодних умов. Тобто при температурі зовнішнього повітря нижчої від +12 град. С та/або нижчої від температури зерна.

При проведенні примусового провітрювання зерна повинні виконуватися умови:

- а) забороняється проводити охолодження недодегазованого зерна;
- б) вміст бромистого метилу в пробах повітря при роботі в зерносховищах не повинен перевищувати 0,05 мг/л;
- в) при застосуванні хлорпікрину завершення дегазації визначають органолептично (відсутність запаху в цілому та подрібненому зерні);
- г) зерно після газаци дозволяється реалізовувати лише після перевірки його на вміст неорганічних бромідів, які не повинні перевищувати 35 мг/кг зерна;
- г) зерно, що оброблялося хлорпікрином або дихлоретаном, перевіряється на їх вміст хімічним способом за відповідними методиками ("Инструкция по борьбе с вредителями хлебных запасов N 9-1-80", затверджена наказом Міністерства заготівель СРСР від 13.02.80 N 41).

Після закінчення дегазації об'єкта (зерна, ємностей, устаткування) оформляються приймально-здавальні акти за формою N 132, які підписуються уповноваженими представниками зернового складу та представниками виконавця робіт з дегазації. Зернові культури після дегазації дозволяється відпускати за умови відсутності в них отрутохімікатів.

2.8. Вимоги до виробничо-технологічного контролю

Виробничо-технологічний контроль (ВТК) на зерновому складі здійснюють працівники виробничо-технологічної лабораторії (ВТЛ). ВТЛ є структурним підрозділом зернового складу, очолює її начальник лабораторії, який задовольняє установленим вимогам зайнятій посаді. Структура та штат ВТЛ встановлюються з урахуванням характеру й обсягів наданих зерносховищем послуг. ВТЛ повинна бути акредитованою згідно з установленим порядком.

ВТК і діяльність ВТЛ регламентована Положенням про ВТЛ, що затверджує керівник зернового складу, інструкцією про роботу ВТЛ [53] та діючими нормативними документами і нормативно-правовими актами.

Для здійснення ВТК ВТЛ повинна:

- а) мати приймальну лабораторію з розташованими при в'їзді на територію Терміналу оглядовими майданчиками і цехову лабораторію;
- б) бути забезпечена необхідним обладнанням та відповідними приладами для визначення показників якості згідно ДСТУ на зернові культури та встановлення зараженості..

У приміщеннях ВТЛ мають бути окремі кімнати, по можливості, або місця:

- а) приймання та підготовки проб до аналізу;
- б) вагова;
- в) проведення технічних аналізів;
- г) проведення хімічних аналізів;

- г) миття посуду;
- д) зберігання проб;
- е) зберігання хімічних реактивів;
- є) гардеробна;
- ж) начальника лабораторії.

Зміст виробничо-технічного контролю при прийманні зерна:

- а) здійснюється зовнішній огляд транспортного засобу і перевірка документів власника щодо якості зерна (у разі їх наявності);
- б) забезпечується своєчасний відбір проб та аналіз якості зерна;
- в) формуються середні, середньодобові, середньозважені зразки зерна;
- г) оформляються результати аналізів якості в журналі за формою N ЗХС-49 щодо зернових культур та щодо кожної партії зерна;
- г) записуються показники якості зерна у товарно-транспортну накладну;
- д) оформляються рекламацийний акт при виявленні розходжень між даними показників якості в посвідченні із фактичними показниками встановленими за лабораторними аналізами;
- е) оформлене зерно направляється у зерносховища відповідно до плану його розміщення;
- є) оформляються складські документи на зерно (працівниками ВТЛ, бухгалтерії та матеріально-відповідальними особами).

Зміст виробничо-технічного контролю при очищенні зерна:

- а) здійснюється аналіз відібраних проб зерна на вміст домішок перед направленням на його очищення;
- б) оформляється картка аналізу зерна за формою N 47 та розпорядження за формою N 34 на партію зернової культури для її очищення;
- в) встановлюється технологічний спосіб очищення зерна від домішок та параметри сит сито-повітряних сепараторів;
- г) при необхідності виконується пробне очищення зерна та встановлюється ефективність очищення (роботи сепаратора);
- г) періодично здійснюється контроль за ефективністю очищення зерна на технологічному обладнанні шляхом аналізу якості зерна до та після очищення зерна;
- д) здійснюється контроль відходів III категорії на наявність у них зерна та їх вологість;
- е) встановлюються показники якості очищеної партії зерна і відходів за результатами чого складається Акт за формою N 34, картки аналізу зерна за формою N 47 які передаються матеріально відповідальним особам (завідувачу складом, завідувачу елеватором) і бухгалтерії;
- є) здійснюється контроль повноти подрібнення кормових відходів, що містять карантинні бур'яни;
- ж) здійснюється контроль вивезення з території зернового складу відходів третьої категорії та їх знищення.

Зміст виробничо-технічного контролю сушінні зерна:

а) визначається вологість зерна і готуються партії зерна за станом вологості у відповідності до особливості типів зерносушарок та складається розпорядження на сушіння зерна за формою N 34;

б) перевіряється якість висушених партій зерна;

в) періодично здійснюється контроль за температурою агента сушіння по зонам сушарки, допустимою температурою нагрівання зерна та температурою зерна після його охолодження;

г) здійснюється контроль висушеного зерна на його залишкову зараженість шкідниками зерна, наявність обрубаних, пошкоджених сушінням зернин, зокрема потемнілих, підсмажених і тріщинуватих;

г) здійснюється аналіз якості зерна після його сушіння, за результатами якого складає акт за формою N 34 який передається матеріально відповідальній особі та в бухгалтерію.

Зміст виробничо-технічного контролю примусовому вентилюванню зерна:

а) визначається вологість і температура зерна на початку та після вентилювання;

б) встановлюється можливість і тривалість вентилювання зерна [54];

в) встановлюється зараженість зерна його шкідниками до та після вентилювання;

г) заповнюється журнал обліку роботи установок примусового вентилювання, сушіння або охолодження зерна.

Зміст виробничо-технічного контролю зберіганню зерна:

а) здійснюється спостереження за температурою та відносною вологістю повітря в зерносховищі та поза ним;

б) періодично виконується перевірка (контролює) стану і якості зерна в зерновому складі у встановлені терміни за ознаками: температури і вологості зерна, його зараженості шкідниками хлібних запасів, органолептичними показниками якості (такими, як запах, колір, блиск, тощо), а також іншими показниками якості зерна, що нормуються чинною документацією або умовами договору;

в) здійснюється записи результатів перевірки стану та якості зерна у лабораторних журналах за формами N 56, 59, 66, 71 і заповнюються штабельні ярлики за формою N 78.

Зміст виробничо-технічного контролю переміщенню та відвантаженню зерна:

а) здійснюється перевірка санітарного стану (чистота, наявність сторонніх запахів, зараженість шкідниками зерна тощо) автомобілів, вагонів та суден, які подають під навантаження партії зерна;

б) здійснюється відбір проб в процесі навантаження транспортних засобів зерном;

в) встановлюються показники якості зерна;

г) оформляються посвідчення якості зерна за формою N 42 та товарно-транспортні накладні.

При закладанні зернових культур на зберігання, а також після технологічних операцій їх очищення, сушіння, примусового вентилювання і перед

відвантаженням – здійснюється аналіз якості зерна, а результати їх аналізу реєструються в журналах лабораторних аналізів.

Зважування зерна та продуктів його переробки у виробничо-технологічній лабораторії здійснюють на вагах:

- а) аналітичних лабораторних типів ВЛА-2000 1М (АДВ-200) або ВЛР-200;
- б) технічних лабораторних типу ВЛР-1;
- в) настільних циферблатних типів ВНЦ-2, ВНЦ-10, ВЛР-10, ВЛКТ-160;
- г) технічній пурці типу ПХ-1;
- д) інших вагах не гіршої метрологічної характеристики від зазначених в пп.а) ...г), повіреніх у Держстандарті України.

2.9 Вимоги до стану зберігання зерна

У процесі зберігання зерна слід здійснювати:

- а) перевірку стану зерносховища на зараженість або наявність шкідників зерна (при температурі зерна +5 град. С і нижче - один раз у місяць, при температурі зерна вище +5 град. С - два рази у місяць) – працівники ВТЛ;
- б) оформляти лабораторні журнали та штабельні ярлики – працівники ВТЛ;
- в) інформувати керівництво зернового складу про порушення правил зберігання зерна, виявлення його самозігрівання та про інші випадки порушення технології зберігання зерна в зерносховищі – керівник ВТЛ.

При захисті зерна від його шкідників необхідно:

- а) здійснювати попереднє обстеження об'єктів на зараженість шкідниками зерна із складанням акта обстеження – працівники ВТЛ та складу;
- б) виконувати дезінсекційні роботи – за участю працівників ВТЛ та керівника зерносховища;
- в) контролювати якість дезінсекційних робіт – працівники ВТЛ;
- г) контролювати процес дегазації зерна, зерносховищ, технологічних будівель та споруд – працівники ВТЛ;
- г) визначати, при необхідності, повноту вивільнення зерна від залишків хімікатів – відбиранням проб зерна працівниками ВТЛ та направленням їх в експедицію із захисту хлібопродуктів.

При нагляді за станом зберігання зерна за його температурою:

- а) в елеваторах (інших зерносховищах силосного типу) здійснюють контроль температури електротермометричними засобами дистанційного контролю температури типів ДКТЕ, МАРС М-5, УДКТ-1200 та іншими або термоштангами з термощупами на глибину 0,5 м, 1,5 м, 3,0 м. При переміщенні зерна у вільні силоси чи ємності допускається використання лабораторних термометрів (зерно в дерев'яних ящиках), манометричних термометрів;
- б) у складах підлогового зберігання зерна здійснюють контроль температури електротермометричними засобами дистанційного контролю температури або термощупами з технічними термометрами і вторинними приладами типу "ИТЕ" (термоштанги встановлюють у трьох рівнях при висоті засипки зерна понад 1,5 м та на двох рівнях при висоті засипки зерна менше 1,5 м). Після вимірювання

температури термоштанги в кожній секції складу переносять у шаховому порядку на 2,0 м від початкового виміру.

Рекомендовані строки контролю температури в зернових складах:

а) для злакових культур (окрім зерна кукурудзи, проса, рису) – вказано в табл.2.9.1:

Таблиця 2.9.1 – рекомендовані строки контролю температури зерна злакових культур в зернових складах

Стан зерна за вологістю	Свіжозібране зерно (протягом трьох місяців)	Температура зерна		
		вище 10 град. С	від 10 до 0 град. С	0 град. С і нижче
Сухе	1 раз у 5 днів	1 раз у 15 днів	1 раз у 15 днів	1 раз у 15 днів
Вологе	щодня	1 раз у 2 дні	1 раз у 5 днів	1 раз у 15 днів
Сире	щодня	-	-	-

б) для зерна кукурудзи, проса і рису – табл.2.9.2:

Таблиця 2.9.2 – рекомендовані строки контролю температури зерна кукурудзи, проса і рису в зернових складах

Стан зерна за вологістю	Свіжозібране зерно (протягом трьох місяців)	Температура зерна	
		вище 10 град. С	10 град. С і нижче
Сухе	1 раз у 3 дні	1 раз у 10 днів	1 раз у 15 днів
Середньої сухості	1 раз у 2 дні	1 раз у 5 днів	1 раз у 10 днів
Вологе	щодня	-	-
Сире	щодня	-	-

в) для насіння соняшнику, ріпаку та інших дрібнонасінневих олійних культур – табл.2.9.3:

Таблиця 2.9.3 – рекомендовані строки контролю температури олійних культур в зернових складах

Стан зерна за вологістю	Свіжозібране зерно (протягом трьох місяців)	Температура зерна		
		від 20 град. С до 25 град. С	від 10 град. С до 20 град. С	від 20 град. С до 25 град. С
Сухе	1 раз у 3 дні	1 раз у 5 днів	1 раз у 10 днів	1 раз у 15 днів
Середньої сухості	1 раз у 3 дні	1 раз у 5 днів	1 раз у 10 днів	1 раз у 15 днів
Вологе	щодня	-	-	-

Сире	щодня	-	-	-
------	-------	---	---	---

г) періодичність контролю температури для кукурудзи в качанах (вологість, зараженість пліснявою і бактеріальними хворобами) – не рідше двох разів на місяць.

На зерновому сховищі повинна бути силосна дошка, на якій нумеруються силоси (бункери) робочої будівлі. На кожний силос (бункер) заводиться штабельний ярлик, де вказуються найменування культури, її маса, дата завантаження, показники якості партії зерна, дати перевірки стану і якості зерна.

Документи про якість зерна зберігаються в архіві зернового складу впродовж:

- а) трьох років - картки аналізу зерна та посвідчення про якість зерна (копії);
- б) трьох років - журнали лабораторних аналізів, акти про зачищення зерносховищ і виробничих будівель за формами N 30 і N 30-а та зведені лабораторні журнали за формами N ЗХС-49, 55, 56, 59, 66, 71, 81, 83.

2.10 Вимоги до обліку зерна

Зернові культури, що надходять на зберігання, зерновий склад зобов'язаний приймати за їх кількістю та якістю.

Визначення якості зерна і продуктів його переробки виконує ВТЛ підприємства за методиками, встановленими державними стандартами та встановленими міжнародними нормативними документами GOFTA, ISO, FOSFA, зокрема щодо правил приймання і методів відбору проб за GOFTA № 124 "Sampling rules". ISO 13690/ISO 6644 та FOSFA (ISO 542 – Oilseeds - Sampling).

Результати аналізу проб зерна записуються у накладній чи в реєстрі накладних, аналіз-ордері, картці аналізу і в журналі реєстрації лабораторних аналізів (форми N ЗХС-3, N ЗХС-4, N ЗХС-1, N 47, N ЗХС-49), або інших встановлених вітчизняними чи міжнародними організаціями форм.

У разі незгоди представника організації, що доставила зерно, чи матеріально відповідальної особи зернового складу з даними аналізу, зробленого лабораторією, у їхній присутності повинен бути зроблений повторний аналіз, а при незгоді з повторним аналізом зразок направляється у добовий термін для аналізу в лабораторію Держконтрольсільгосппроду або передається для аналізу уповноваженому співробітнику Держконтрольсільгосппроду, якщо він є на підприємстві. Результат аналізу, виконаного Держконтрольсільгосппродом, є остаточним.

При надходженні зерна на зберігання уповноважена особа зернового складу перевіряє наявність договору складського зберігання зерна. При відсутності договору пропонує власнику зерна оформити такий договір і в разі його укладання одержує від власника зерна (або його представника) такі документи:

- а) товарно-транспортну накладну за формою з відміткою власника зерна "на переробку", "на зберігання", "у рахунок заставної закупівлі зерна";
- б) посвідчення про якість зерна на кожну партію;

- в) свідоцтво про вміст пестицидів, токсичних елементів та мікотоксинів на кожну партію зерна; г) при необхідності карантинний сертифікат;
- г) фітосанітарний сертифікат (при імпорті зерна);
- д) протокол випробувань зерна на вміст (наявність) ГМО.

Після повідомлення керівництва зернового складу про факт надходження зерна за договором складського зберігання зерна уповноважена особа ВТЛ:

а) оглядає транспортний засіб щодо його відповідності вимогам перевезення зерна [53];

б) відбирає проби зерна і проводить чинними методами експрес-аналіз визначення вологості, зернової та смітної домішок, зараженості шкідниками зерна;

в) звіряє фактичні показники якості зерна із зазначеними у документі, наданому власником зерна;

г) оформлює рекламаційний акт, якщо показники якості зерна не відповідають зазначеним у документі власника;

г) формує зразки зерна кожного власника - середньодобові для однорідного, середньозважені для неоднорідного та проби для одиночних партій;

д) записує у товарно-транспортну накладну результати аналізу зерна (вологість, зернову і смітну домішки, зараженість шкідниками зерна, інші показники якості, суттєві для його цінності і умов зберігання), направляє на обробку або вказує номер/код зерносховища, у яке потрібно розмістити зерно; проставляє дату (час) та завіряє підписом.

Якщо товарно-транспортна накладна, що супроводжує зерно, не має місця для показників, що вимагаються, уповноважена особа ВТЛ ставить на звороті першого примірника накладної штамп і заповнює зазначені вище дані в тексті штампа такої форми:

_____ підприємство	" ____ " _____ 20__ р
Покласти в силос (склад) N _____	Журнал ф. N ЗХС-28
Вологість, % _____	N запису _____
Зернова домішка, % _____	Автомобіль N _____
Смітна домішка, % _____	Власник зерна _____
Зараженість, % _____	Культура (код) _____
Старший лаборант	Маса брутто _____ кг.
_____	Вагар _____
(П.І.Б. та підпис)	Маса тари _____ кг.
	Маса нетто _____ кг.
	Вагар _____
Матеріально відповідальна особа	Зерно прийняте у зерносховище ____
_____	Прийняв _____
(П.І.Б. та підпис)	(зав.елеватора /складу/)

У разі доставки зерна без супровідної накладної підприємство складає у присутності представника Поклажодавця акт, у якому вказуються такі дані: найменування підприємства, номер автомашини, найменування власника зерна, культура зерна, відстань доставки, вага вантажу за шляховим листом і вид здачі.

Акт складається у трьох або чотирьох примірниках відповідно до порядку, встановленого для накладних.

Вагар автомобільних ваг, а на підприємствах, де за штатним розкладом відсутня посада вагара, матеріально відповідальна особа отримує від Поклажодавця або його представника всі три або чотири примірники накладної і після зважування автомобіля із зерном заносить у журнал зважування вантажів (форма N 28) такі дані: номер накладної, найменування господарства (Поклажодавця), номер автомашини та причепа, найменування зернової культури та вага брутто. Одночасно з цим на першому примірнику накладної вказує номер запису в журналі (форма N 28) і вагу брутто, завіряючи ці дані своїм підписом.

Зважування автомашин, завантажених зерном, а так само після їх розвантаження, може здійснюватися відповідно із водієм, або без нього, який на період обох зважувань автомобіля перебуває або в автомобілі, або поза нього.

Після зважування автомобіля із зерном у журналі зважування вантажів на автомобільних вагах (форма N 28) замість найменування Поклажодавця допускається записувати найменування зернової культури, шифр здавача, шифр культури та номер автомашини і причепа.

На зернових складах, що мають одні автомобільні ваги, у журналі (форма N 28) записуються вага брутто та вага тари. На звороті першого примірника накладної вагар указує всі три вагові показники (брутто, тара і нетто).

На підприємствах, що мають двоє автомобільних ваг (спарені), які обслуговуються одним вагарем, ведеться одна книга журналу за формою N 28; журнали ведуться окремо за парними та непарними числами.

При наявності на підприємстві трьох і більш автомобільних ваг вагар вказує на першому примірнику накладний номер запису в журналі за формою N 28 дробом: чисельником - номер автомобільних ваг та знаменником - порядковий номер запису в журналі.

У разі, якщо в накладній не вказані номер автомобіля і найменування власника автомобіля, що доставив зерно, вагар обов'язково вказує ці дані в тексті проставленого в накладній штампа на підставі шляхового листа.

Після визначення ваги брутто й оформлення першого примірника накладної автомобіль направляється для розвантаження у відповідне зерносховище і Поклажодавцю або його представнику вручається перший примірник накладної, а інші примірники накладної залишаються у вагара автомобільних ваг до розвантаження автомобіля. При наявності на підприємстві двох автомобільних ваг (в'їзних та виїзних) представнику Поклажодавця вручаються всі примірники накладної і він після розвантаження автомобіля передає їх вагарю виїзних ваг.

На підприємствах, що мають окремі в'їзні і виїзні автомобільні ваги, які обслуговуються різними вагарями, на в'їзних вагах визначається вага брутто, а на виїзних вагах - вага тари. У цьому разі для кожних автомобільних ваг заводиться окрема книга журналу (форма N 28). У журналі на виїзних вагах порядкові номери записів указуються заздалегідь для того, щоб при визначенні ваги тари розвантажених автомобілів записи в журналі виконувалися за тим самим порядковим номером, за яким і всі дані про автомобілі, унесені в журнал за формою N 28, на в'їзних автомобільних вагах.

Дозволяється у журналі на виїзних вагах записувати, крім ваги тари, також вагу бруutto (із накладної) і вагу нетто.

У тих випадках, коли розвантаження автомобілів із зерном виконується за допомогою автомобільних підйомників, машиністи автомобільних підйомників на зворотному боці першого примірника товарно-транспортної накладної (що залишається на підприємстві) роблять відмітку "автомобіль розвантажений у зерноскладище N__" і підтверджують цю відмітку своїм підписом.

Матеріально відповідальна особа зернового складу після розвантаження автомобіля указує на звороті першого примірника накладної номер зерноскладища, куди прийняте зерно, розписується у прийманні зерна і направляє автомобіль на ваги для зважування тари.

Вагар виїзних автомобільних ваг після зважування порожнього автомобіля робить у своєму журналі (форма N 28) за порядковим номером, зазначеним на звороті першого примірника накладної, такі записи: номер накладної, найменування Покладавця і вага тари.

На підприємствах, що мають троє і більш автомобільних ваг, у журналах виїзних ваг порядкові номери не вказуються, а показується номер запису в'їзних ваг, зазначений вагарем на першому примірнику накладної. Записи в журналі робляться в порядку надходження документів. Одночасно вагар указує на звороті першого примірника накладної вагу тари і вагу нетто, завіряючи ці дані своїм підписом та заповнює на інших трьох примірниках товарно-транспортної накладної номер зерноскладища, куди прийняте зерно, вагу нетто і завіряє ці дані своїм підписом.

Перші примірники накладних вагар передає у бухгалтерію підприємства. За цими примірниками працівник бухгалтерії складає реєстри накладних за формою N ЗХС-3 на прийняте зерно за середньодобовими зразками.

У залежності від конкретних умов роботи зернові склади можуть установлювати інший порядок ведення журналів (форма N 28) при обов'язковій умові негайної реєстрації в журналі за формою N 28 ваги бруutto після зважування автомобіля із зерном.

Усі інші операції з приймання і відвантаження зерна та продуктів його переробки, включаючи вивіз відходів III категорії (некормових) на знищення, реєструються в тих самих вагових журналах у послідовному порядку.

По закінченні операційного дня працівник зернового складу підраховує у розділі I усіх реєстрів підсумки фізичної ваги, а вагарі автомобільних ваг зобов'язані в той самий термін підрахувати в журналах (форма N 28) підсумки приймання зерна за кожною культурою за минулу операційну добу за графами "бруutto" і "тара" та здати журнали в бухгалтерію підприємства. В тому разі, коли облік на підприємстві комп'ютеризований, - роздрукувати реєстр з підсумками фізичної ваги по кожній культурі та здати в бухгалтерію зернового складу. Після цього рахунковий працівник робить перевірку вагових показників для того, щоб різниця між вагою бруutto та вагою тари за журналами за формою N 28 була рівна вазі нетто, зазначеній в підсумках усіх реєстрів.

Після перевірки фізичної ваги за кожною зерною культурою реєстри накладних передаються представникові ВТЛ (завідувачеві лабораторії чи

старшому лаборанту зміни), який заповнює в них показники лабораторного аналізу середньодобового зразка, або по кожному транспортному засобу окремо, завіряє їх своїм підписом, реєструє у журналі реєстрації лабораторних аналізів і реєстри повертає в бухгалтерію зернового складу.

Після перевірки ваги та заповнення у реєстрах накладних показників аналізу, працівник бухгалтерії передає всі реєстри разом з доданими до них накладними відповідним матеріально відповідальним особам для перевірки правильності включення накладних у реєстри і точності визначення ваги нетто прийнятого зерна.

Для перевірки документального підтвердження кількісного і якісного стану зерна в зерносховищі (зерновому складі) здійснюють зачистку зерносховища шляхом зачистки вибулих партій та інвентаризації наявних.

Для цього необхідно:

а) виявити в місцях розташування фактичну кількість та якість зерна, що зберігається;

б) установити лишки або нестачу шляхом зіставлення фактичної кількості зерна з даними кількісно-якісного бухгалтерського обліку;

в) визначити причини відхилень у масі зерна.

Зачистці підлягають:

а) зерно, що є на зберіганні;

б) відходи III категорії, що утворюються при доробці зерна. Для всіх зернових складів незалежно від форм власності і господарювання зачистка місткості зерносховища обов'язкова та проводиться після вибуття з нього всієї партії зерна однієї культури одного року врожаю, але не рідше як один раз у рік.

Зачистка зерносховищ проводиться також у разі:

а) заміни матеріально відповідальної особи зерносховища (завідувач складу, елеватора тощо);

б) вимоги керівництва зернового складу.

Порядок проведення зачистки

Зачистка зерносховищ проводиться призначеною керівником зернового складу комісією у складі заступника керівника зернового складу, начальника ВТЛ, головного бухгалтера за участю матеріально відповідальних осіб, яка:

а) здійснює перевірку фактичної наявності зерна в зерносховищах шляхом суцільного переважування;

б) визначає показники якості зерна;

в) відповідає за: своєчасне проведення зачисток відповідно до наказу керівника підприємства; повноту і точність даних про фактичні залишки та своєчасність підготовки відповідних документів;

г) складає акти зачистки протягом строку, що не перевищує 5 днів;

г) подає пояснення про залік нестач та надлишків, списання нестач у межах природного убутку, а також понад нормованих нестач і втрат від псування зернових продуктів із зазначенням ужитих заходів щодо їх запобігання;

д) обговорює результати зачисток на нараді працівників зернового складу.

Для оформлення актів зачистки комісія визначає результати на основі чинних документів:

а) книг кількісно-якісного обліку за формою N 36, звірених за кількістю та якістю зерна за первинними документами, а також за підрахунками і за середньозваженими показниками вологості та смітної домішки;

б) складських звітів за формою N ЗХС-37 і первинних прибутково-видаткових документів - реєстрів накладних, переліків реєстрів накладних, аналіз-ордерів, прибуткових квитанцій, залізничних або інших (транспортування водним транспортом) накладних, накладних на переміщення, актів про обробку зерна, актів про знищення некормових відходів;

в) комерційних актів і рекламацийних актів про невідповідність якості;

г) записів про показники якості в посвідченнях про якість зерна, картках аналізів зерна та в журналі реєстрації лабораторних аналізів.

Порядок зважування зерна при зачистці такий. Зважування зерна, кормових і некормових відходів під час зачистки зерносховища необхідно проводити в присутності не менше двох членів комісії та матеріально відповідальної особи. Якщо переважування зерна протягом робочого дня не завершено, необхідно зерносховище опломбувати в присутності матеріально відповідальної особи і за участю членів комісії. У цьому разі пломбувач зберігається у голови комісії. Не допускаються зважування на вагах, що не відповідають установленим вимогам, та використання недовірених засобів вимірювальної техніки. При виникненні спорів щодо якості зерна функції арбітра виконує Держконтрольсільгосппрод України (обласні підрозділи). Результат кожного визначення маси зерна заноситься членами комісії у відомості зважувань за формами N 171-а і N 171-б; у кінці переважувань кожної партії зернової культури комісією підсумовуються результати та визначається маса нетто, про що записують словами. Відомості зважувань підписують члени комісії, які брали участь, і матеріально відповідальна особа; у відомостях не допускаються підчистки, помарки, не узгоджені повним складом комісії виправлення. Якщо протягом дня робота не завершена, то відомості зважувань здаються голові комісії; після закінчення зважувань зерна, що є в зерносховищі або на зерновому складі в цілому, голова комісії здає відомості зважувань у бухгалтерію. На підставі відомостей зважувань зерна та аналізу даних книг кількісно-якісного обліку і первинних документів складається акт зачистки за формою N 30 або N 30-а.

Розрахунок нестачі (надлишку) зерна за результатами зачистки такий. Розмір нестачі (надлишку) зерна визначається різницею між його залишком за бухгалтерським обліком та фактичною наявністю, установленною в результаті переважувань. Обґрунтування втрат зерна встановлюється у відповідності до досягнутої при зберіганні та доробці зерна змін його якості і чинних норм природних втрат при зберіганні зернових культур [52]. Після проведення розрахунків фактичну нестачу порівнюють з виправданою, а різницю записують в акт зачистки за формою N 30 або N 30-а. При цьому може бути відповідність (різниця дорівнює нулю), невиправдана нестача або надлишок. Акт зачистки в трьох примірниках підписують члени комісії і пред'являють уповноваженій посадовій особі Держконтрольсільгосппроду України (хлібної інспекції області) для перевірки та затвердження начальником хлібної інспекції області. Акти

зачисток мають порядкові номери і реєструються на протязі року, датою акта зачистки є день підписання його комісією.

2.11 Вимоги до складських документів на зерно

Зерновий склад надає послуги з обробки та зберігання зерна на підставі укладеного із Власником зерна договору про зберігання зерна та на вимогу Власника зерна видає йому відповідні складські документи на прийняте на зберігання зерно. Кожна із сторін має право вимагати перевірки якості зерна з відшкодуванням витрат на проведення аналізів в арбітражних випробувальних лабораторіях Держконтрольсільгоспроду України.

Договір складського зберігання зерна є публічним договором, типова форма якого затверджена постановою Кабінету Міністрів України [19].

За договором складського зберігання зерна зерновий склад зобов'язується за плату обробляти та зберігати зерно, що передане йому власником зерна, а також надати послуги з приймання зерна, визначення та поліпшення (при необхідності) його якості до та під час зберігання, зберігання і відвантаження зерна (ст. 26 Закону [1]).

Договір складського зберігання зерна укладається в письмовій формі, що підтверджується видачею власнику зерна складського документа (ст. 26 Закону [1]).

Якщо договір складського зберігання зерна передбачає, що зерновий склад має право розпоряджатися зерном (або його частиною), то відносини сторін базуються на правилах про позику. Порядок повернення зерна обумовлюється окремо в договорі його зберігання (ст. 26 Закону [1]).

Договором складського зберігання зерна може бути передбачено безоплатне зберігання зерна (ст. 28 Закону [1]).

Зерновий склад на підтвердження прийняття зерна на зберігання видає один із таких документів (ст. 37 Закону [1]):

- а) подвійне складське свідоцтво;
- б) просте складське свідоцтво;
- в) складську квитанцію.

Складські документи на зерно виписуються не пізніше наступного робочого дня після прийняття зерна на зберігання і передаються Поклажодавцям. Зерновий склад зобов'язаний виписувати складські документи окремо для кожного класу зерна.

На вимогу власника зерновий склад зобов'язаний виписувати окремі складські документи на будь-яку частину партії зданого на зберігання зерна. Зерно, прийняте на зберігання з видачею простого або подвійного складського свідоцтва, може бути предметом застави протягом строку зберігання зерна шляхом застави відповідного свідоцтва. Об'єми зерна, що зберігаються на зерновому складі, не можуть бути меншими від необхідних для забезпечення його зобов'язань за складськими документами. Нові складські документи на зерно видаються власнику зернових культур в обмін на раніше виписані. Складські документи залишаються в обігу до закінчення терміну зберігання зерна навіть у

разі позбавлення зернового складу сертифіката відповідності послуг із зберігання зерна та продуктів його переробки.

Просте складське свідоцтво на зерно видається на пред'явника. Володілець простого складського свідоцтва має право розпоряджатися зерновими культурами, що належать йому і зберігаються зерновим складом.

Бланк такого свідоцтва розміщується на одному аркуші паперу формату А4, на лицьовому боці якого зазначаються:

- а) поточний номер свідоцтва згідно з реєстром;
- б) дата видачі свідоцтва;
- в) найменування та місцезнаходження зернового складу, що прийняв зерно на зберігання, ідентифікаційний код суб'єкта підприємницької діяльності;
- г) найменування юридичної особи або прізвище, ім'я та по батькові фізичної особи, від якої прийнято зерно на зберігання, а також місцезнаходження (місце проживання) такої особи;
- г) посилання на договір складського зберігання зерна;
- д) найменування та кількість прийнятого на зберігання зерна, рік збирання урожаю, посилання на державний стандарт або нормативний акт, якому відповідає прийняте на зберігання зерно, та документ, що засвідчує якість зерна;
- е) вказівка про знеособлене або відокремлене зберігання зерна;
- є) строк, на який прийнято зерно на зберігання, якщо такий строк установлюється, або застереження, що зерно прийняте на зберігання до запитання на період, що не перевищує термін дії сертифіката відповідності послуг із зберігання зерна та продуктів його переробки, виданого зерновому складу;
- ж) розмір плати за зберігання або тарифи, на підставі яких вона нараховується, та порядок оплати послуг із зберігання;
- з) дані про отриманий кредит (подаються у разі застосування правил, установлених для заставного свідоцтва), а саме: розмір та умови кредиту, строк платежу, річна ставка (відсотки), дата індосаменту, найменування індосата (юридична або фізична особа), місцезнаходження (місце проживання), ідентифікаційний код суб'єкта підприємницької діяльності, документ, що посвідчує фізичну особу, підпис і місце для печатки;
- и) інша інформація, передбачена формою простого складського свідоцтва на зерно.

Застава зданого на зберігання зерна за простим складським свідоцтвом здійснюється володільцем простого складського свідоцтва шляхом передачі заставодавцю цього свідоцтва за передавальним написом (індосаментом) у відповідності до вимог Закону [1] та Положення про обіг складських документів на зерно [26].

Бланк простого складського свідоцтва на зерно на пред'явника скріплюється підписами керівника та головного бухгалтера і печаткою зернового складу.

Подвійне складське свідоцтво на зерно виписується на вимогу Поклажодавця та в разі здійснення заставної закупівлі зерна.

Подвійне складське свідоцтво (формат А3) має: частину А - складське свідоцтво; частину Б - заставне свідоцтво, що містять однакові:

- а) поточний номер свідоцтва згідно з реєстром;

б) дата видачі свідоцтва;

в) найменування та місцезнаходження зернового складу, що прийняв зерно на зберігання, ідентифікаційний код суб'єкта підприємницької діяльності;

г) найменування юридичної особи або прізвище, ім'я та по батькові фізичної особи, від якої прийнято зерно на зберігання, а також місцезнаходження (місце проживання) такої особи;

г) посилання на договір складського зберігання зерна;

д) найменування та кількість прийнятого на зберігання зерна, рік збирання урожаю, посилання на державний стандарт або нормативний акт, якому відповідає прийняте на зберігання зерно, та документ, що засвідчує якість зерна;

е) вказівку про знеособлене або відокремлене зберігання зерна;

є) строк, на який прийнято зерно на зберігання, якщо такий строк установлюється, або застереження, що зерно прийняте на зберігання до запитання на період, що не перевищує термін дії сертифіката відповідності послуг із зберігання зерна та продуктів його переробки, виданого зерновому складу;

ж) розмір плати за зберігання або тарифи, на підставі яких вона нараховується, та порядок оплати послуг за зберігання;

з) дані про отриманий кредит (подаються в разі відокремлення заставного свідоцтва), а саме: розмір та умови кредиту, строк платежу, річна ставка (відсотки), дата індосаменту, найменування індосата (юридична або фізична особа), місцезнаходження (місце проживання), ідентифікаційний код суб'єкта підприємницької діяльності, документ, що посвідчує фізичну особу, підпис і місце для печатки;

и) назва страхової компанії, що застрахувала зерно (у разі страхування). Бланки скріплюються підписом уповноваженої особи та печаткою зернового складу.

При отриманні кредиту з використанням подвійного складського свідоцтва на зерно повинні бути заповнені всі передбачені його формою реквізити на обох частинах свідоцтва.

Строк видачі кредиту не повинен перевищувати зазначений у свідоцтві строк зберігання зерна. На зворотному боці обох бланків подвійного свідоцтва є місце для вчинення передавального напису (індосаменту), який виконується в разі передачі подвійного свідоцтва або його частини іншій особі. Після передачі подвійного складського свідоцтва новому володільцю з учиненням передавальних написів на обох частинах свідоцтва, новий володілець має право розпоряджатися зерном, що зберігається на зерновому складі.

Складська квитанція на зерно оформляється на підставі реєстрів товарно-транспортних накладних на партію прийнятого на зберігання зерна й видається власнику зерна в разі, коли власник зерна не вимагає видачі простого або подвійного складського свідоцтва на зерно. Складська квитанція на зерно не може передаватися іншим суб'єктам ринку зерна.

Бланк складської квитанції на зерно розміщується на аркуші паперу формату А5 і повинен мати:

а) найменування зернового складу;

б) дату видачі квитанції;

- в) серію та номер квитанції;
 - г) найменування юридичної особи або прізвище, ім'я та по батькові фізичної особи, від якої прийнято зерно на зберігання, а також місцезнаходження (місце проживання) такої особи;
 - г) номер і дату накладної;
 - д) вказівку про знеособлене або відокремлене зберігання зерна;
 - е) найменування та кількість прийнятого на зберігання зерна, рік збирання урожаю, посилання на державний стандарт або нормативний акт, якому відповідає прийняте на зберігання зерно;
 - є) якісні характеристики зерна з посиланням на документ, що їх засвідчує.
- Складська квитанція на зерно скріплюється підписами керівника, головного бухгалтера та печаткою зернового складу.

Реєстр документів внутрішнього призначення. Реєстри товарно-транспортних накладних прийнятого зерновим складом зерна складаються за формою N ЗХС-3 окремо на однорідні і окремо за формою N ЗХС-4 на неоднорідні за якістю партії зернових культур. Реєстри документів внутрішнього призначення складаються бухгалтерією зернового складу, на їх основі оформляються складські свідоцтва або складські квитанції на зерно. У разі надходження на зерновий склад від Поклажодавця одиночної партії зерна реєстри накладних не складаються. Якість прийнятого зерна визначається окремо на партію, що надійшла, і на неї оформляється відповідне складське свідоцтво або складська квитанція на зерно.

Обіг складських документів на зерно регламентований Законом України [1], Постановою КМУ [19], Положенням про обіг складських документів [26].

Бланки складських документів на зерно:

- а) є бланками документів суворої звітності;
- б) мають індивідуальний номер (шість цифр) і серію (дві літери); на копії друкарським способом наносяться слова "другий примірник";
- в) реалізуються Державним підприємством "Держреєстри України" зерновим складам за плату за їх письмовим або електронним замовленням; передаються представникові зернового складу за дорученням та відповідно до процедури, визначеної Положенням про обіг складських документів на зерно [26];
- г) уносяться до Реєстру складських документів на зерно Державного підприємства "Держреєстри України" в електронному вигляді (облік надходження, інформація про використання та знищення);
- г) зберігаються в окремих ізольованих приміщеннях або металевих шафах (сейфах), обладнаних надійними засобами захисту від несанкціонованого проникнення (у неробочий час повинні бути опечатані).

Вимоги до зернового складу щодо оформлення складських документів є такими:

- а) зобов'язаний постійно мати в наявності бланки складських документів на зерно;
- б) видає складські документи на зерно, які виписуються уповноваженою на те посадовою особою зернового складу;

в) не видає Поклажодавцю складські документи на зерно, якщо зерно не було прийняте зерновим складом на зберігання;

г) видає тільки один складський документ на одну партію зерна або на її частину;

г) зобов'язаний виписувати окремо складські документи на зерно для партій зерна, що належать різним класам згідно з державними стандартами на ці зернові культури;

д) зазначає всі відомості (реквізити), передбачені формами складських документів на зерно; текст документів заповнюється друкуванням або чорного кольору кульковою чи чорнильною ручкою без виправлень, підчисток, інших будь-яких записів. Усі грошові суми в документах пишуться з великої літери та з початку рядка. Документи підписуються уповноваженими представниками зернового складу, завіряються печаткою складу;

е) виписує складські документи на власне зерно, що зберігається на складі, - складську квитанцію на зерно протягом дня прибуткування або, за бажанням, просте чи подвійне складське свідоцтво;

є) реєструє заповнені складські документи на зерно в реєстрі складських документів на зерно з присвоєнням порядкового номера;

ж) передає після реєстрації один примірник оригіналу заповненого бланка складського документа Поклажодавцеві або вповноваженій ним особі, а другий - залишає на складі;

з) протягом одного робочого дня в установленому порядку вносить дані про видані ним складські документи до Реєстру складських документів на зерно;

и) звітує в установленому порядку перед Державним підприємством "Держреєстри України" про використання складських документів на зерно.

При втраті складського документа. Після письмового повідомлення від Поклажодавця про втрату складського документа зерновий склад:

а) продовжує термін зберігання зерна на час вирішення питання про належність зерна в судовому або позасудовому порядку;

б) зерновий склад за письмовим зверненням визнаного судом власника зерна протягом одного дня повинен видати на заміну втраченого новий складський документ на зерно. У цьому разі штамп "Погашено" ставиться на оригіналі другого примірника втраченого документа, про що робиться відповідний запис у Реєстрі складських документів на зерно. За зверненням володільця складського документа на зерно про заміну зіпсованого або пошкодженого складського документа зерновий склад:

в) за рахунок коштів володільця замінює зіпсований або пошкоджений складський документ на підставі оригіналу другого примірника, що зберігається на складі, та інформації з Реєстру складських документів на зерно;

г) видає на заміну пошкодженого або зіпсованого новий складський документ на зерно з тими самими реквізитами і записами, що містилися у складському документі на зерно при його видачі (окрім номера, серії та підписів уповноважених осіб);

г) виводить з обігу зіпсований чи пошкоджений складський документ на зерно в порядку, передбаченому чинним законодавством та Положенням про обіг

складських документів на зерно [26]. При позбавленні зернового складу сертифіката відповідності видані ним раніше складські документи залишаються в обігу до закінчення терміну зберігання зерна.

Реєстр складських документів. Зернові склади зобов'язані вести реєстр складських документів на зерно (заставне зерно) та зерна (заставного зерна), прийнятого на зберігання. Вимоги до реєстру та порядок ведення реєстру визначаються Кабінетом Міністрів України (відповідно до статей 36 та 45 Закону [1]). Реєстри складських документів на зерно (заставне зерно) та зерна (заставного зерна), прийнятого на зберігання, зберігаються зерновим складом на протязі трьох років.

2.12 Вимоги до безпеки праці, пожежо-, вибухобезпеки, виробничої санітарії

2.12.1. Загальні вимоги

При наданні послуг із зберігання зерна керівництво зернового складу зобов'язано забезпечити безпеку праці, пожежо-, вибухобезпеку, виробничу санітарію та охорону природного довкілля у відповідності до діючих вимог [4 – 10, 39 – 42, 51, 62, 63 – 69, 82 – 111].

2.12.2. Обов'язки адміністрації зернового складу

Адміністрація зернового складу при наданні послуг із зберігання зерна:

а) забезпечує належне утримування будівель, споруд, виробничих приміщень, організацію праці на всіх ділянках зернового складу;

б) є відповідальною за впровадження енергозаощаджувальних заходів, забезпечення безпеки праці, пожежовибухобезпеки, виробничу санітарію та охорону природного довкілля;

в) уживає заходів щодо персональної відповідальності конкретних інженерно-технічних працівників і робітників зернового складу з дотримання правил безпеки праці, трудової дисципліни, підвищення технологічної культури виробництва, правил пожежовибухобезпеки й охорони довкілля;

г) аналізує порушення техніки безпеки, нещасні випадки та проводить роботу з недопущення їх у майбутньому;

г) розробляє та запроваджує заходи енергозаощадження й зменшення рівня забруднення довкілля, безпеки праці, запобігання пожежам, локалізації вибухів, закупівлі засобів пожежної сигналізації і засобів тушіння пожеж;

д) контролює дотримання обмежень забруднення робочих приміщень і довкілля, діючих правил газациї та дегазациї зерноскладищ, зерна, виробничих приміщень [55].

Таблиця 2.12.1 – Класифікація відділень і приміщень, що входять до складу зернового складу

№ п/п	Виробництва та приміщення	Категорія приміщення за вибухопожежною та пожежною небезпекою відповідно до НАПБ
-------	---------------------------	--

		Б.07.005 [116]
1	Відділення оброблення зерна	Б вибухопожежонебезпечна
2	Зерновий склад (зернове сховище) механізований підлогового зберігання зерна	В пожежонебезпечна
3	Зерновий склад (зернове сховище) механізований елеваторного типу	В пожежонебезпечна
4	Зерновий склад (зернове сховище) немеханізований	В пожежонебезпечна
5	Лабораторія сировинна	В пожежонебезпечна

Таблиця 2.12.2 – Перелік приміщень, які підлягають обладнанню засобами пожежогасіння і автоматичною пожежною сигналізацією

№ п/п	Виробництва та приміщення	Площа, кв.м	
		автоматична пожежна сигналізація	автоматичні установки пожежогасіння
1	Зерносклад та відділення обробки зерна	200 і більше	1000 і більше
2	Лабораторії технологічні та сировинні	Незалежно від площі	--

2.13 Вимоги до наявності документації зернового складу

Перелік обов'язкової технічної документації зернового складу:

а) генеральний план (1:500 або 1:1000) підприємства з нанесеними інженерними мережами - водопровід, каналізація, повітряні та кабельні електромережі, телефонна мережа, дороги, переїзди, залізничні колії, теплотраси, водойми;

б) затверджені в установленому порядку приймальні акти на об'єкти зернового складу і проектно-технічну документацію основних будівель, споруд, інженерних комунікацій;

в) затверджені в установленому порядку технічні проекти будівництва або реконструкції виробничих та допоміжних цехів;

г) паспорти на технологічне, транспортне і допоміжне обладнання;

г) паспорти аспіраційних мереж та графічні схеми систем аспірації;

д) електросилова схема;

е) плани енергозаощаджувальних заходів та зменшення рівня забруднення довкілля;

є) схеми пожежної сигналізації;

ж) схеми телефонізації;

з) виробничо-технічний паспорт підприємства з присвоєнням нумерації будівлям та спорудам, зокрема паспорти на ємності зернового складу.

Технічна документація перевіряється, підписується головним інженером зернового складу і перебуває у нього на зберіганні.

Документація зернового складу об'єктів виробничого призначення на їх будівництво або на реконструкцію повинна містити:

- а) техніко-економічне обґрунтування будівництва чи реконструкції;
- б) технологічну частину із затвердженою в установленому порядку технологічною схемою руху зерна, планами та необхідними перетинами будівлі з нанесеним транспортно-технологічним, аспіраційним і допоміжним обладнанням;
- в) будівельну частину;
- г) схеми аспіраційних мереж та їх паспорти;
- ї) схеми електро- і енергозабезпечення;
- д) інженерні мережі;
- е) матеріали щодо забезпечення пожежовибухобезпеки об'єкта;
- є) схеми та опис автоматизації, комп'ютеризації технологічних процесів і виробництва;
- ж) вагове господарство;
- з) розрахунки викидів шкідливих речовин у природне довкілля;
- и) плани та розрахунки енергозаощаджувальних заходів та зменшення забруднення довкілля.

Технічна документація зернового складу призначена для:

- а) виконання його функцій щодо надання послуг із обробки і зберігання зерна;
- б) раціонального використання будівель та споруд за призначенням;
- в) розробки заходів щодо підтримки господарства в робочому стані, виконання планово-попереджувальних та капітальних ремонтів;
- г) можливості регулярного спостереження за будівлями, спорудами, інженерними мережами і прийняття відповідних рішень для усунення недоліків.

Документація (матеріали) об'єктів виробничого призначення повинні містити:

- а) технологічну схему виробництва (руху зерна);
- б) паспорти на обладнання;
- в) технологічні інструкції для обслуговувального персоналу;
- г) інструкції щодо техніки безпеки та пожежовибухобезпеки;
- г) інструкцію із запуску та зупинки роботи устаткування, технологічних ліній та цехів;
- д) інструкцію щодо евакуації персоналу при стихійних лихах та оголошеннях цивільної оборони;
- е) дошку об'яв і розпоряджень по зерновому складу.

На виробничих дільницях повинні міститися затвердженні керівником зернового складу документи:

- а) посадові інструкції обслуговувального персоналу;
- б) інструкції з експлуатації та акти періодичної перевірки стану обладнання;
- в) щодо послідовності операцій при запуску і зупинці обладнання;

- г) заходи щодо попередження аварій та неполадок, порядок їх ліквідації;
- г) вимоги щодо безпеки праці і пожежовибухобезпеки;
- д) посадові інструкції завідувачів цехів та дільниць складу.

Обов'язковою є наявність проектної документації для таких об'єктів допоміжного призначення:

- а) ремонтних майстерень;
- б) трансформаторної підстанції;
- в) котельні;
- г) депо для локомотива;
- г) пожежного депо;
- д) насосної станції;
- е) резервуара для води;
- є) складу рідкого палива;
- ж) пристроїв газопостачання;
- з) адміністративного корпусу (приміщення).

3. Процедура підтвердження відповідності вимогам технічного регламенту

Підтвердження відповідності зернового складу вимогам цього Регламенту є обов'язковим для Поклажедавця та зернового складу і здійснюється у формі сертифікації незалежно від технологічної схеми, стану механізації та типів ємностей зберігання зерна згідно з чинним законодавством України [19].

Відповідність зернового складу вимогам цього Регламенту та чинного законодавства, засвідчується декларацією про відповідність або сертифікатом відповідності.

Підтвердження відповідності у формі сертифікації здійснюється з ініціативи заявника на умовах договору між заявником і органом з сертифікації.

4 Вимоги до персоналу

Вимоги до персоналу зернового складу визначаються згідно посадової інструкції.

Персонал, зайнятий у технологічному процесі обробки та зберігання зерна, обліку, перевезення та його реалізації повинен:

- мати спеціальну підготовку та відповідати кваліфікаційним вимогам, встановленим для конкретної, займаної посади;
- знати та дотримуватися посадової інструкції, технологічної інструкції, інструкції по охороні праці, правила гігієни та санітарії;
- мати особисту медичну книжку встановленого зразку та кожен рік проходити медичні огляди;
- дотримуватися правил експлуатації обладнання;
- приймати всі передбачені законодавством України міри з метою недопущення шкоди здоров'ю, життю людей, їх майну, майну юридичних осіб,

державному та муніципальному майну, оточуючому середовищу, життю та здоров'ю тварин;

На виробничих дільницях зернового складу за наказом керівника підприємства повинні бути призначені посадові особи, які повинні бути відповідальними за справний стан і безпечну експлуатацію об'єктів і процесів підвищеної небезпеки, а саме:

- електрогосподарства;
- газового господарства;
- парових і водогрійних котлів та іншого устаткування котелень, топкових відділень та теплогенераторів;
- ємностей для сипких та рідких речовин;
- пересувних транспортних засобів;
- водопровідно-каналізаційного, вентиляційного, пневмотранспортного господарства і аспіраційних систем;
- зерносушильних агрегатів та топкових (теплогенеруючих) установок;
- зварювальних апаратів та їх зберігання;
- проведення вогневих робіт на спеціально виділених постійних місцях, їх підготовка та проведення;
- іншого устаткування і робіт з підвищеною небезпекою.

Накази про призначення даних працівників повинні бути видані після перевірки у встановленому порядку знань відповідно до нормативних актів щодо охорони праці (правил, інструкцій, положень, тощо).

За невиконання вимог Регламенту персонал притягується до відповідальності у порядку, встановленому статтею Регламенту.

5 Вимоги міжнародних та національних стандартів

Вимоги міжнародних та національних стандартів стосовно виробництва та обліку продукції та утилізації відходів, застосовується в порядку, встановленому законодавством України та прийнятим на основі міжнародного договору України із зарубіжними державами.

Вимоги національних стандартів до показників безпеки, термінів та визначень, фізико-хімічних, технологічних та органолептичних показників якості зерна, його зберігання, транспортування та обігу застосовуються у частині, яка не суперечить вимогам Регламенту.

В тому разі, коли міжнародними договорами України встановлені інші правила чи вимоги від тих, що передбачені цим Регламентом, то застосовуються правила міжнародних договорів.

6 Державний контроль та нагляд за дотриманням вимог Регламенту

Державний контроль та нагляд за дотриманням вимог Регламенту здійснюється місцевими органами виконавчої влади, державними установами, уповноваженими на проведення державного контролю (нагляду) стосовно до законодавства України.

Контроль за виконанням:

- вимог санітарно-епідеміологічної безпеки, вимог до медичного огляду, гігієнічної підготовки та особистої гігієни персоналу – місцевий орган виконавчої влади у сфері санітарно-епідеміологічної безпеки;
- вимог до складу та засобів доведення інформації про зерновий склад – місцевий орган виконавчої влади у сфері захисту прав споживачів.

Державний контроль (нагляд) за дотриманням вимог Регламенту здійснюється у порядку, встановленому Законом України «Про якість та безпеку харчових продуктів і продовольчої сировини» [2]

Державний контроль (нагляд) за дотриманням вимог Регламенту здійснюється відносно об'єктів зернового складу – на стадії приймання, періодичної перевірки виконання зерновим складом вимог Регламенту та програми енергозаощаджувальних заходів, заходів захисту довкілля та запобігання чинення шкоди здоров'ю, життю людей, їх майну, майну юридичних осіб, державному та муніципальному майну, оточуючому середовищу, життю та здоров'ю тварин, але не частіше 1 разу на 2 роки.

В разі виявлення порушень цього Регламенту органи державного контролю (нагляду) :

- видають припис про усунення порушень та встановлюють обґрунтований з урахуванням характеру порушення термін для виконання припису;
- приймають усі, передбачені законодавством України, міри з метою недопущення шкоди здоров'ю, життю людей, їх майну, майну юридичних осіб, державному та муніципальному майну, оточуючому середовищу, життю та здоров'ю тварин;
- накладають штрафи за порушення Регламенту, в межах своєї компетенції притягають порушників до інших мір адміністративної відповідальності.

7 Прикінцеві положення

З дня вступу в силу Регламенту, його вимоги на території України, підлягають обов'язковому виконанню у порядку, встановленому цим Регламентом.

Вимоги національних та міжнаціональних стандартів щодо послуг зернового складу застосовуються на добровільній основі.

До прийняття цього Регламенту технічне регулювання в галузі діяльності зернових складів здійснюється у відповідності з вимогами технічного регламенту, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 11.04.2003 N 510 (510-2003-п) "Про забезпечення сертифікації зернових складів на відповідність послуг із зберігання зерна та продуктів його переробки, запровадження складських документів на зерно" [19], та вимог діючих нормативно-технічних документів та правил.

Правила та методи визначень і вимірювань, необхідних для застосування цього Регламенту, розробляються, при необхідності, впродовж шести місяців з дня опублікування цього Регламенту та затверджуються Кабінетом Міністрів України.

Даний Технічний регламент набуває чинності по закінченню шести місяців з дня його офіційного опублікування.

Із набуттям чинності даного Технічного регламенту, всі попередні редакції технічного регламенту втрачають свою чинність.

Керівник роботи

к.т.н., доцент НУХТ

І.І.Г

Відповідальні виконавці:

к.т.н., доцент НУХТ

І.Л.К

к.т.н., доцент НУХТ

Є.А.Д

д.т.н., професор ОНАХТ

Г.М.С

к.т.н., доцент ОНАХТ

Л.І.Б